

ראשון

И говорил Превечный Моисею на
горе Синае, сказав:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי לְמִימָר

Rashi

בהר סיני. מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בת"כ (פרשתא א, א). ונראה לי שכך פירושה, לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן, וחזרו ונשנו בערבות מואב:

Объяви сынам Израилевым, и скажи
им: когда войдете в землю, которую Я
даю вам, то пусть празднует земля
субботу Превечному:

2 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ

אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ שַׁבָּת

לַיהוָה:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי תַעֲלוֹן לְאָרְעָא
דִּי אֲנָא יְהִי לְכוֹן וְתִשְׁמַט אֲרְעָא שְׁמַטָּא קֳדָם יי

Rashi

שבת לה'. לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית:

Шесть лет засевай поле твое, и шесть
лет обрезавай виноградник твой, и
собирай произведения её;

3 שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כַּרְמְךָ וְאַסַּפְתָּ

אֶת־תְּבוּאָתָהּ:

שֵׁשׁ שָׁנִין תִּזְרַע חֲקֵלְךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִין תְּכַסֵּחַ כַּרְמְךָ
וְתִכְנוֹשׁ יָת עַלְלָתָהּ

А в седьмой год да будет субботний
покой для земли, суббота
Превечному: поля твоего не засевай, и
виноградника твоего не обрезавай.

ובשנת השביעית נח שמטתא יהי לארעא דתשמיט
קדם יי חקלך לא תזרע וכרמך לא תכסח

4 ובשנה השביעית שבת ^{day of rest} שבתון יהיה לארץ שבת

ליהיה שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר:

Rashi

יהיה לארץ. לשדות ולכרמים:

לא תזמור. שקוצצין זמורותיה, ותרגמו לא תכסח, ודומה לו קוצים פסוחים (ישעיה לג, יב), שרפה באש פסוחה (תהלים פ,
יז):

Самородного от падалицы жатвы
твоей не сжинай, и гроздов с
необрезанного винограда твоего не
снимай, год покоя да будет это для
земли.

ית כמי דחצדך לא תחצד וית ענבי שבךך לא תקטוף
שנת שמטתא יהי לארעא

5 את ספיח קצירך לא תקצור ^{a grape} ואת ^{to dock off} ענבי ^{aftergrowth}

נזירך לא תבצר ^{to gather grapes} שנת שבתון יהיה לארץ: ^{nazirite}

Rashi

את ספיח קצירך. אפילו לא זרעתה, והיא צמחה מן הזרע שנפל בה בעת הקציר, הוא קרוי ספיח:
לא תקצור. להיות מחזיק בו כשאר קציר אלא הפקר יהיה לכל:
נזירך. שהנזרת והפרשת בני אדם מהם ולא הפקרתם:
לא תבצר. אותם אינך בוצר, אלא מן המופקר:

Произведения же во время субботы
земли пусть будут вам всем в пищу:
тебе и рабу твоему и рабыне твоей и
наемнику твоему и поселенцу твоему,
которые проживают у тебя;

ותהי שמטת ארעא לכוון למיכל לך ולעבדך ולאמתך
ולאגירך ולתותבך דדירין עמך

6 והיתה שבת הארץ לכם ^{she ate} לאכלה לך ולעבדך

ולאמתך ולשכירך ^{resident} ולתושבך ^{hired worker} הגרים עמך:

Rashi

והיתה שבת הארץ וגו'. אע"פ שאסרתים עליך לא באכילה ולא בהנאה אסרתים אלא שלא תנהוג בהם כבעל הבית אלא הכל יהיו שוים בה אתה ושכירך ותושבך:

שבת הארץ לכם לאכלה. מן השבות אתה אוכל, ואי אתה אוכל מן השמור (ת"כ פרק א, ג):
 לך ולעבדך ולאמתך. לפי שנאמר וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמָּךְ (שמות כג, יא), יכול יהיו אסורים באכילה לעשירים, תלמוד לומר לך ולעבדך ולאמתך, הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן (ת"כ שם ו):
 ולשכירך ולתושבך. אף הגוים (שם ז):

И скоту твоему, и зверям, которые на
 земле твоей, пусть будут все
 произведения её в пищу.

7 וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחֲיָה אֲשֶׁר בָּאֶרֶץ תִּהְיֶה כְּלִיְתוּבוֹתֶיהָ

לְאָכֹל: (ס)

וְלִבְעִירְךָ וְלַחֲיָתָא דִּי בְּאֶרֶץ תִּהְיֶה כָּל עֲלִלְתָּהּ לְמִיכָל

Rashi

ולבהמתך ולחיה. אם חיה אוכלת, בהמה לא כל שכן, שמזונותיה עליך, מה תלמוד לומר ולבהמתך, מקיש בהמה לחיה, כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמתך מן הבית, כִּלְהַ לַחֲיָה מִן הַשָּׂדֶה כִּלְהַ לַבְּהֶמְתָּךְ מִן הַבַּיִת (ת"כ. שם ח. — תענית י:):

И отсчитай себе семь субботних лет,
 семь раз по семи лет, так чтобы время
 этих семи субботних лет составили у
 тебя сорок девять лет.

8 וּסְפַרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁבָתֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת

פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שָׁבָתֹת הַשָּׁנִים תִּשְׁעַת

וְאַרְבָּעִים שָׁנָה:

וְתִמְנִי לָךְ שִׁבְעַת שְׁמִיטִין דְּשָׁנִין שִׁבְעַת שָׁנִין שִׁבְעַת זְמָנִין
 וַיְהִיוֹן לָךְ יוֹמֵי שִׁבְעַת שְׁמִיטִין דְּשָׁנִין אַרְבָּעִין וְתִשְׁעַת שָׁנִין

Rashi

שבתת שנים. שמטות שנים, יכול יעשה שבע שנים רצופות שמטה ויעשה יובל אחריהם, תלמוד לומר שבע שנים שבע פעמים, הוי אומר כל שמטה ושמטה בזמנה (ת"כ פרשתא ב, א):
 והיו לך ימי שבע וגו'. מגיד לך שאף על פי שלא עשית שמטות עשה יובל לסוף מ"ט שנה. ופשוטו של מקרא יעלה לך חשבון שנות השמטות למספר מ"ט:

Тогда возвести трублением в трубу в
седьмом месяце, в десятый день
месяца; в день искупления возвестите
трубою по всей земле вашей.

וְתַעֲבֹר שׁוֹפָר יִבְבֵּא בִּירְחָא שְׁבִיעָא בְּעֶשְׂרָא לִירְחָא
בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִיא תַעֲבִירוֹן שׁוֹפָרָא בְּכָל אֶרְעֻכּוֹן

decade

9 וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי
לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים תַעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אֶרְצְכֶם:

Rashi

והעברת. לשון ויעבירו קול במחנה (שמות לו, ו), לשון הכרזה (ר"ה לד):
ביום הכפורים. ממשמע שנאמר ביום הכפורים, איני יודע שהוא בעשור לחדש, אם כן למה נאמר בעשור לחדש, אלא לומר
לך, תקיעת עשור לחדש דוחה שבת בכל ארצכם, ואין תקיעת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם, אלא בבית דין בלבד
(ת"כ שם ה):

И освятите пятидесятый год, и
провозгласите свободу в земле всем
жителям её, юбилей да будет это у
вас, и вступите опять каждый во
владение свое, и каждый к роду
своему возвратитесь.

וּתְקַדְּשׁוּן יֵת שְׁנַת חֲמִשִּׁין שָׁנִין וְתִקְרוּן חֲרוּתָא בְּאַרְעָא
לְכָל יִתְבָּהָא יוֹבְלָא הִיא תְּהִי לְכוֹן וְתִתּוּבוֹן גְּבֵר
לְאַחֲסִנְתָּהּ וּגְבֵר לְזִרְעִיתָהּ תִּתּוּבוֹן

freedom

10 וּקְדַשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם דְּרוֹר
בְּאַרְץ לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הוּא תְּהִיָּה לָכֶם וּשְׁבַתְּם אִישׁ
אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשׁבוּ:

Rashi

וקדשתם. (ת"כ פרק ב, א) בכניסתה מקדשין אותה בבית דין, ואומרים מקודשת השנה (ר"ה ח:):
וקראתם דרור. לעבדים, בין נרצע, בין שלא קלו לו שש שנים משנמכר, אמר ר' יהודה, מהו לשון דרור, כמדיר בי דיירא וכו'
(ראש השנה ט:), שדר בכל מקום שהוא רוצה ואינו ברשות אחרים:
יובל הוא. שנה זאת מובדלת משאר שנים בנקיבת שם לה לבדה, ומה שמה, יובל שמה, על שם תקיעת שופר:
ושבתם איש אל אחזתו. שהשדות חוזרות לבעליהן:
ואיש אל משפחתו תשבו. לרבות את הנרצע (קידושין טו:).

Юбилей да будет этот пятидесятый год у вас: не сейте, и не сжинайте в оный самородного от падалицы, и не снимайте в оный с необрезанных виноградных лоз.

יובל לא היא שנת חמשין שנין תהי לכן לא תזרעו
ולא תחצדון ית פתהא ולא תקטפון ית שבקהא

11 יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו
ולא תקצרו את-ספייתיה ולא תבצרו את-נזריה:

Rashi

יובל הוא שנת החמשים שנה. מה תלמוד לומר, לפי שנאמר וקדשתם וגו', כדאיתא בראש השנה (ח:), ובת"כ (פרק ג, א): את נזריה. את הענבים המשומרים, אבל בוצר אתה מן המופקרים. כשם שנאמר בשביעית, כך נאמר ביובל, נמצאו שתי שנים קדושות סמוכות זו לזו, שנת מ"ט שמטה, ושנת החמשים יובל:

Ибо это юбилей, свят да будет он для вас, с поля можете есть произведения его.

ארי יובל לא היא קודשא תהי לכן מן חקלא תיכלון
ית עלתה

12 כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן-השדה תאכלו
את-תבואתה:

Rashi

קדש תהיה לכם. תופסת דמיה כהקדש, יכול תצא היא לחולין, תלמוד לומר תהיה, בהוייתה תהא (סוכה מ: — ת"כ פרק ג, א): מן השדה תאכלו. על ידי השדה אתה אוכל מן הבית, שאם פלה לחיה מן השדה, אתה צריך לבער מן הבית (שם ד). כשם שנאמר בשביעית, כך נאמר ביובל:

В юбилейный год этот вступите опять каждый во владение свое.

בשנת דיובלא הדא תתובון גבר לאחסנתה

13 בשנת היובל הזאת תשובו איש אל-אחזתו:

Rashi

תשובו איש אל אחזתו. והרי כבר נאמר ושבבתם איש אל אחזתו, אלא לרבות, המוכר שדהו ועמד בנו וגאלה, שחזרת לאביו ביובל:

И если будете продавать какое
нибудь имущество ближнему своему,
или покупать из рук ближнего своего,
то не обижайте друг друга.

וְאִרִי תִזְבֹּן וְזִבְיָנִי לְחִבְרִי אוֹ תִזְבֹּן מִיָּד דְּחִבְרִי לֹא
תִזְנוֹן גֹּבֵר יֵת אַחֲוָהִי

14 וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמְכָּר ^{sale} לְעֵמִיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עֵמִיתְךָ ^{colleague}
אַל־ תִּזְנוּ אִישׁ אֶת־אֲחֵיוֹ: ^{to rage or be violent}

Rashi

וכי תמכרו וגו'. לפי פשוטו, כמשמעו. ועוד יש דרשה, מנין כשאתה מוכר מכור לישראל חברך, תלמוד לומר וכי תמכרו ממכר לעמיתך, מכור, ומנין שאם באת לקנות, קנה מישראל חברך, תלמוד לומר או קנה מיד עמיתך:
אל תזנו. זו אונאת ממון (שם פרשתא ג, ד — ב"מ נח:):

По числу лет после юбилея ты
должен покупать у ближнего твоего,
по числу жатвенных годов должен он
продавать тебе.

בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחֲרֵי הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֵמִיתְךָ בְּמִסְפַּר
שְׁנֵי־תְבוּאוֹת יִמְכְּרֶלָּךְ:

15 בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחֲרֵי הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֵמִיתְךָ בְּמִסְפַּר
שְׁנֵי־תְבוּאוֹת יִמְכְּרֶלָּךְ:

Rashi

במספר שנים אחר היובל תקנה. זהו פשוטו, ליישב המקרא על אופניו, על האונאה בא להזהיר, כשתמכור או תקנה קרקע דע כמה שנים יש עד היובל, ולפי השנים ותבואות השדה שהיא ראויה לעשות ימכור המוכר ויקנה הקונה, שהרי סופו להחזירה לו בשנת היובל, ואם יש שנים מועטות וזה מוכרה בדמים יקרים, הרי נתאנה לוקח, ואם יש שנים מרובות ואכל ממנה תבואות הרבה, הרי נתאנה מוכר, לפיכך צריך לקנותה לפי הזמן, וזהו שנאמר, במספר שני תבואות ימכר לך, לפי מנין שני התבואות שתהא עומדת ביד הלוקח תמכור לו. ורבותינו דרשו מכאן (ערכין כט:), שהמוכר שדהו אינו רשאי לגאול פחות משתי שנים, שתעמוד שתי שנים ביד הלוקח מיום ליום, ואפילו יש שלש תבואות באותן שתי שנים, כגון, שמכרה לו בקמותיה, ושני, אינו יוצא מפשוטו, כלומר, מספר שנים של תבואות, ולא של שדפון, ומיעוט שנים שנים:

По мере бóльшого числа лет увеличь
ему покупную цену, и по мере
меньшего числа лет уменьши ему
покупную цену, ибо число жатв
продает он тебе.

לפום סגיאאות שניא תסגי זבינוהי ולפום זערוות שניא
תזער זבינוהי ארי מנין עללתא הוא מזבן לך

16 לפי | רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים

תמעט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך:

Rashi

תרבה מקנתו. תמכרנה ביוקר:

תמעט מקנתו. תמעט בדמיה:

И не обижайте один другого, и бойся
Бога твоего, ибо Я Превечный, Бог
ваш.

ולא תוננו גבר ית חברה ותדחל מאלהיך ארי אנא יי
אלהכון

17 ולא תוננו איש את עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יהוה

אלהיכם:

Rashi

ולא תוננו איש את עמיתו. כאן הזהיר על אונאת דברים (ת"כ פרק ד, א), שלא יקניט איש את חברו, ולא ישיאנו עצה שאינה
הוגנת לו, לפי דרכו והנאתו של יועץ, ואם תאמר מי יודע אם נתכוונתי לרעה, לכך נאמר ויראת מאלהיך, היודע מחשבות הוא
יודע. כל דבר המסור ללב, שאין מכיר אלא מי שהמחשבה בלבו, נאמר בו ויראת מאלהיך (ב"מ נח:):

И исполняйте постановления Мои, и
законы Мои соблюдайте, и
исполняйте их; тогда будете жить на
земле спокойно.

ותעבדון ית קימי וית דיני תטרונו ותעבדון יתהון
ותיתבון על ארעא לרחצון

18 ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם

וישבתם על הארץ לבטח:

Rashi

וישבתם על הארץ לבטח. שבעון שמטה ישראל גולים, שנאמר אז תרצה הארץ את שבתתיה, והרצת את שבתתיה (ויקרא כו,
לד — שבת לג.), ושבעים שנה של גלות בבל כנגד שבעים שמשות שבתלו היו:

שני

И будет земля давать плод свой, и
будете есть досыта, и будете жить
спокойно на ней.

19 וְנָתַנָּה הָאֲרֶץ פְּרִיָּהּ וְאָכַלְתֶּם לְשֹׁבַע וְיִשְׁבַּתֶּם לְבָטָח

עֲלֶיהָ:

וְתָתַן אֶרְעָא אֲבֵהּ וְתִיכְלוּן לְמִשְׁבַּע וְתִיתְבוּן לְרַחֲצוֹן

עֲלֶיהָ

Rashi

ונתנה הארץ וגו' וישבתם לבטח עליה. שלא תדאגו משנת בצורת:

ואכלתם לשבע. אף בתוך המעים תהא בו ברכה:

Если же скажете: что будем есть в
седьмой год? Ведь мы не должны
сеять, и не можем собирать
произведений наших! —

20 וְכִי תֹאמְרוּ מִה־נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרַע

וְלֹא נֶאֱסַף אֶת־תְּבוּאָתָנוּ:

וְאִרִי תִמְרוֹן מָא נִיכּוֹל בְּשִׁתָּא שְׁבִיעִתָּא הָא לֹא נִזְרַע

וְלֹא נִכְנוֹשׁ יֵת עַל־תָּנָא

Rashi

ולא נאסף. אל הבית:

את תבואתנו. כגון יין ופירות האילן, וספיחין הבאים מאליהם (פסחים נא:):

Я пошлю вам благословение Мое в
шестой год, и он доставит
произведения на три года.

21 וְצִוִּיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשָׂה ^{sixth}

אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים:

וְאֶפְקֹד יֵת בְּרַכְתִּי לָכוֹן בְּשִׁתָּא שְׁתִּיתָא וְתַעֲבֹד יֵת

עַל־תָּא לְתַלַּת שָׁנִין

Rashi

לשלוש השנים. למקצת הששית מניסן ועד ראש השנה, ולשבועית, ולשמינית, שיזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן:

И когда будете сеять в восьмой год, то
будете еще есть из произведений
старых; до девятого года, до
появления произведений его, будете
есть старое.

22 וְרַעְתֶּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית וְאָכַלְתֶּם מִן־הַתְּבוּאָה
יָשֹׁן עַד | הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ
ninth old
תֹּאכְלוּ יָשֹׁן:

וְתִזְרְעוּ יֵת שָׂמָא תְּמִינָתָא וְתִכְלוּ מִן עַלְלָתָא עֲתִיקָא
עַד שָׂמָא תְּשִׁיעִתָא עַד מַעַל עַלְלָתָהּ תִּכְלוּ עֲתִיקָא

Rashi

עד השנה התשיעית. עד חג הסוכות של תשיעית שהיא עת בוא תבואתה של שמינית לתוך הבית, שכל ימות הקיץ היו בשדה בגרנות, ובתשרי הוא עת האסיף לבית. ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבע שנים, בששית שלפני השמטה השביעית, שהן בטלן מעבודת קרקע שתי שנים רצופות השביעית והיובל, ומקרא זה נאמר בשאר השמטות כולן:

И так земля не должна продаваться в
отчуждение, ибо земля — Моя, а вы
пришельцы и поселенцы у Меня.

23 וְהָאֲרֶץ לֹא תִמָּכַר לְצִמְתָּת פִּי־לִי הָאֲרֶץ פִּי־גֵרִים
excision
וְתוֹשְׁבֵי אִתָּם עִמָּדִי:
resident

וְאַרְעָא לֹא תִזְדָּבֵן לְחִלוּטִין אֲרִי דִּילִי אֲרַעָא אֲרִי דִּירִין
וְתוֹתְבִין אֶתּוֹן קָדְמִי

Rashi

והארץ לא תמכר. ליתן לאו על חזרת שדות לבעלים ביובל, שלא יהא הלוקח כובשה (ת"כ שם ח):
לצמתת. לפסיקה, למכירה פסוקה עולמית:
כי לי הארץ. (ת"כ) אל תרע עינך בה (שם), שאינה שלך:

И по всей земле владения вашего
выкуп допускайте для земли.

24 וּבְכָל אֶרֶץ אֲחֻזְתְּכֶם גְּאֻלָּהּ תִּתְּנוּ לָאֲרֶץ: (ס)
he redeemed her

וּבְכָל אֲרַעָא אֲחֻזְתְּכוֹן פִּרְקָנָא תִּתְּנוּן לָאֲרַעָא

Rashi

ובכל ארץ אחזתכם. (ת"כ) לרבות בתים, ועבד עברי (שם ט), ודבר זה מפורש בקידושין בפרק א' (דף כא.). ולפי פשוטו, סמוך לפרשה שלאחריו, שהמוכר אחזתו רשאי לגאולה לאחר שתי שנים, או הוא, או קרובו, ואין הלוקח יכול לעכב:

Если обеднеет брат твой, и продаст
часть владения своего, то да придет
ближайший родственник его и
выкупит проданное имущество брата
своего.

אָרִי יִתְמַסְכֵּן אָחוֹף וַיִּזְבֵּן מֵאַחְסְנָתָהּ וַיֵּיטִי פְּרִיקָהּ
דְּקָרִיב לָהּ וַיִּפְרוֹק יֵת זְבִינִי אָחוֹהִי

to become
thin

25 כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאַחְזָתּוֹ וּבָא גֹאֲלוֹ הַקָּרֵב

sale

אָלָיו וַיִּגְאֹל אֶת מִמְכָּר אָחִיו:

Rashi

כי ימוך אחיך ומכר. מלמד שאין אדם רשאי למכור שדהו אלא מחמת דוחק עוני (ת"כ פרק ה, א):
מאחזתו. ולא כולה, למדה תורה דרך ארץ, שישיר שדה לעצמו:
וגאל את ממכר אחיו. ואין הלוקח יכול לעכב:

А когда кто не имеет за себя
выкупщика, но состояние его
сделалось достаточным, так что он
приобрел, сколько нужно для выкупа,
и гл. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

26 וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה-לּוֹ גֹּאֵל וְהִשְׁיגָהּ יָדוֹ וּמָצָא פָדִי

to reach

גאָלָתּוֹ:

Rashi

ואיש כי לא יהיה לו גאל. וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים, אלא גואל שיוכל לגאול ממכרו (קידושין שם — ת"כ
פרק ה, ב):

То пусть отсчитает он годы со
времени продажи своей, и возвратит
остальное тому, кому он продал, и
вступит опять во владение свое.

וַיַּחֲשֹׁב יֵת שְׁנֵי זְבִינוֹהִי וַיֵּתֵב יֵת מוֹתָרָא לְגַבְרָא דִּי זָבֵן
לָהּ וַיִּתּוּב לְאַחְסְנָתָהּ

to be
redundant

27 וַיַּחֲשֹׁב אֶת-שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וַיְהִיב אֶת-הָעֶלְף לְאִישׁ

אֲשֶׁר מָכַר-לוֹ וַיָּשָׁב לְאַחְזָתּוֹ:

Rashi

והשב את שני ממכרו. כמה שנים היו עד היובל, כך וכך, ובכמה מכרתיה לך, בכך וכך, עתיד היית להחזירה ביובל, נמצאת
קונה מספר התבואות כפי חשבון של כל שנה, אכלת אותה שלש שנים או ארבע, הוצא את דמיה מן החשבון, וטול את

השאר, וזהו: והשיב את העודף. בדמי המקח על האכילה שאכל, ויתנם ללוקח:
לאיש אשר מכר לו. המוכר הזה, שבא לגאלה (ערכין ל.).

Если же состояние его недостаточно
для того, сколько нужно возвратить
ему, то проданное им остается в руках
купившего его до юбилейного года,
но в юбилей отойдет оно, и он опять
вступит во владение свое.

וְאִם לֹא תִשָּׁכַח יָדָהּ כְּמִסְתָּ אֶתֵּב לָהּ וַיְהִי זְבִינוּהָ
בִּידָא דְזָבֵן יָתָהּ עַד שְׁתָּא דִּיּוֹבֵלָא וַיִּפּוֹק בִּיּוֹבֵלָא וַיִּתּוּב
לְאַחֲסִנְתָּהּ

28 וְאִם לֹא־מִצָּאָה יָדוֹ דִּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד

הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בְּיָבֵל וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ:

Rashi

די השיב לו. מכאן שאינו גואל לחצאין:

עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אותה שנה כלום, שהיובל משמט בתחלתו (ת"כ שם ז):

שלישי

А если кто продаст жилой дом, в
городе, обведенном стеною, то
остается за ним право выкупа до
истечения года после продажи его;
полный год продолжается его право
выкупа.

וַגְּבַר אֲרִי יִזְבֵּן בֵּית מוֹתֵב קִרְתָּא מְקַפָּא שׁוּר וְתָהּ
פּוֹרְקָנָה עַד מְשָׁלֵם שְׁתָּא דְזְבִינוּהָ עֲדָן בְּעֲדָן תָּהּ
פּוֹרְקָנָה

29 וְאִישׁ כִּי־יִמְכֹר בֵּית־מוֹשֵׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה

גְּאֻלָּתוֹ עַד־תֵּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ:
he redeemed her sale ימים תהיה גאולתו:

Rashi

בית מושב עיר חומה. בית בתוך עיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון (שם פרשתא ד, א):

והיתה גאולתו. לפי שנאמר בשדה שיכול לגאלה משתי שנים ואילך כל זמן שירצה, ובתוך שתי שנים הראשונים אינו יכול

לגאלה, הוצרך לפרש בזה שהוא חלוף, שאם רצה לגאול בשנה ראשונה גואלה, ולאחר מכאן אינו גואלה:
והיתה גאלתו. של בית:

ימים. ימי שנה שלימה קרוים ימים, וכן תשב הנערה אתנו ימים (בראשית כד, נה):

Когда же не будет выкуплен до
окончания целого года, то тогда
переходит дом, который в городе,
обведенном стеною, в полную
собственность к купившему его в
роды его; он не отходит в юбилей.

30 וְאִם לֹא־יִגָּאֵל עַד־מְלֵאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָהּ וְקָם הַבֵּית

אֲשֶׁר־בְּעִיר אֲשֶׁר־לֹא [לֹא] חֹמָה לְצִמְיַתָּהּ לְקִנְיָהּ אֹתוֹ

to the
generation

לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בִּיבֹל:

וְאִם לֹא יִתְּפָרַק עַד מְשָׁלֵם לָהּ שְׂתָא שְׁלֵמָתָא וְיָקוּם
בֵּיתָא דִּי בְּקִרְתָּא דִּי לָהּ שׁוּרָא לְחִלּוּטִין לְדִי זְבוֹן יְתֵה
לְדֹרוֹהִי לֹא יִפּוֹק בִּיבֹלָא

Rashi

וקם הבית וגו' לצמיתת. יצא מכחו של מוכר ועומד בכחו של קונה:

(אשר לא חמה. לו קרינו, אמרו רז"ל (ערכין לב.) אע"פ שאין לו עכשיו, הואיל והיתה לו קודם לכן. ועיר נקבה היא, והוצרך
לכתוב לה, אלא מתוך שצריך לכתוב לא בפנים, תקנו לו במסורת זה נופל על זה):
לא יצא ביבול. אמר רב ספרא (אף) אם פגע בו יובל בתוך שנתו לא יצא (שם לא):

Но дома в селениях, которые не
имеют стеной ограды кругом,
причисляются к полям земли; право
выкупа полагается для них, и в
юбилей отходят они.

31 וּבְתֵי הַחֲצִירִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם חֹמָה סָבִיב עַל־שְׂדֵהָ

הָאָרֶץ יִחְשָׁב גְּאֻלָּהּ תִּהְיֶה־לּוֹ וּבִיבֹל יֵצֵא:

וּבְתֵי פְּצִחִיא דִּי לִית לְהוֹן שׁוּר מִקַּף סְחֹר סְחֹר עַל
חֻקֵּל אֶרְעָא יִתְחַשֵּׁב פְּרָקְנָא תְּהִי לָהּ וּבִיבֹלָא יִפּוֹק

Rashi

ובתי החצרים. כתרגומו פְּצִחִיא, עיירות פתוחות מאין חומה, ויש הרבה בספר יהושע הָעָרִים וְחֲצִירֵיהֶם (יהושע יג, כח).

בְּחֲצִירֵיהֶם וּבְטִירְתָּם (בראשית כה, טז):

על שדה הארץ יחשב. הרי הן כשדות הנגאלים עד היובל, ויוצאין ביובל לבעלים, אם לא נגאלו:

גאלה תהיה לו. מיד אם ירצה, ובזה יפה כחו מכח שדות, שהשדות אין נגאלות עד שתי שנים (ת"כ פרק ו, ב — ערכין לג.):

וביובל יצא. בחנם:

А что до городов Левитов, до домов в городах их владения, то вечное право выкупа принадлежит Левитам.

וְקָרְוִי לְיוֹאֵי בְּתֵי קָרְוִי אֶחָסְנָתָהוֹן פּוֹרְקָן עָלֶם תְּהִי
לְיוֹאֵי

32 וְעָרֵי הַלְוִיִּם בְּתֵי עָרֵי אֶחָזָתָם גְּאֻלַּת עוֹלָם תְּהִיָּה
לְלוֹוִיִּם:

Rashi

וְעָרֵי הַלְוִיִּם. ארבעים ושמנה עיר שנתנו להם:
גאולת עולם. גואל מיד אפילו לפני שתי שנים אם מכרו שדה משדותיהם הנתונות להם באלפים אמה סביבות הערים, או אם מכרו בית בעיר חומה גואלין לעולם, ואינו חלוט לסוף שנה (שם):

Кто из Левитов ни выкупил бы, — проданный дом в городе его владения отходит в юбилей, ибо дома в городах Левитов есть владение их среди сынов Израилевых.

וְדִי יִפְרוֹק מִן לְיוֹאֵי וְיִפּוֹק זָבִין בֵּיתָא וְקָרְתָּא אֶחָסְנָתָה
בְּיוֹבְלָא אָרִי בְּתֵי קָרְוִי לְיוֹאֵי הִיא אֶחָסְנָתָהוֹן בְּגוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל

33 וְאִשֶּׁר יִגְאֹל מִן־הַלְוִיִּם וַיֵּצֵא מִמֶּכֶר־בֵּית וְעִיר אֶחָזָתוֹ
בִּיבֹל כִּי בְּתֵי עָרֵי הַלְוִיִּם הוּא אֶחָזָתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

Rashi

ואשר יגאל מן הלוויים. ואם יקנה בית או עיר מהם. ויצא ביבול. אותו ממכר של בית, או של עיר, וישוב ללוי שמכרו, ולא יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה של ישראל, וגאולה זו, לשון מכירה. דבר אחר לפי שנאמר גאולת עולם תהיה ללוויים, יכול לא דבר הכתוב אלא בלוקח ישראל שקנה בית בערי הלוויים, אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט, ת"ל ואשר יגאל מן הלוויים, אף הגואל מיד לוי גואל גאולת עולם:
ויצא ממכר בית. הרי זו מצוה אחרת, ואם לא גאלה, יוצאה ביובל ואינו נחלט לסוף שנה כבית של ישראל:
כי בתי ערי הלוויים הוא אחזתם. לא היה להם נחלת שדות וכרמים, אלא ערים לשבת ומגרשיהם, לפיכך הם להם במקום שדות, ויש להם גאולה כשדות, כדי שלא יופקע נחלתם מהם:

И поля, выгоны при городах их, не должны продаваться, ибо это вечное владение их.

וְחֶקֶל רֹחַ קְרוֹיָהוֹן לֹא יִמָּכַר אָרִי אֶחָסְנָת עָלֶם הוּא
לְהוֹן

34 וְשָׂדֵה מִגְרֵשׁ עֲרֵיָהֶם לֹא יִמָּכַר כִּי־אֶחָזָת עוֹלָם הוּא
לָהֶם: (ס)

Rashi

ושדה מגרש עריהם לא ימכר. מִכָּר גִּזְבֵּר, שאם הקדיש בן לוי את שדהו ולא גאלה ומכרה גזבר אינה יוצאה לכהנים ביובל, כמו שנאמר בישראל וְאִם מִכָּר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אֲחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד (ויקרא כז, כ), אבל בן לוי גואל לעולם:

И если обеднеет брат твой, и
состояние его поколеблется у тебя, то
поддержи его, пришелец ли он, или
поселенец, и да живет он с тобою.

35 וְכִי־יִמְוֶה אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחְזַקְתָּ בּוֹ
גֵר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עִמָּךְ: ^{to become thin}
^{to waver}

וְאִרִי יִתְמַסְכֵּן אָחוֹךְ וּתְמוֹט יָדֶךָ עִמָּךְ וְתִתְקַף בֶּה דִּיר
וְתוֹתֵב וְיַחֲי עִמָּךְ

Rashi

והחזקת בו. אל תניחיו שירד ויפול, ויהיה קשה להקימו, אלא חזקהו משעת מוטת היד. למה זה דומה, למשאוי שעל החמור, עודהו על החמור, אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ, חמשה אין מעמידין אותו: גר ותושב. אף אם הוא גר או תושב, ואיזהו תושב כל שקבל עליו שלא לעבוד עבודת אלילים ואוכל נבלות:

Не бери от него роста и лихвы, и
бойся Бога твоего, и да живет брат
твой с тобою.

36 אֶל־תִּקַּח מֵאֹתוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וּרְאֵתָ מַאֲלָהֶיךָ
וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ: ^{interest on a debt}
^{interest}

לֹא תִסֵּב מִנֶּה חֲבוּלָיָא וְרִבִּיתָא וְתִדְחַל מַאֲלָהֶיךָ וְיַחֲי
אָחוֹךְ עִמָּךְ

Rashi

נשך ותרבית. חד שווינהו רבנן, ולעבור עליו בשני לאוין (ב"מ ס:): ויראת מאלהיך. לפי שדעתו של אדם נמשכת אחר הרבית, וקשה לפרוש הימנו, ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו בטלות אצלו, הוצרך לומר ויראת מאלהיך, או התולה מעותיו בנכרי כדי להלוותם לישראל ברבית, הרי זה דבר המסור ללבו של אדם ומחשבתו, לכך הוצרך לומר, ויראת מאלהיך (ב"מ נח:):

Серебра твоего не отдавай ему в рост,
и за лихву не отдавай ему съестного
твоего.

37 אֶת־כֶּסֶףְךָ לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבִמְרִבִּית לֹא־תִתֵּן
אֶכְלֶיךָ: ^{majority}

יֵת כֶּסֶףְךָ לֹא תִתֵּן לֵה בְּחֲבוּלָיָא וּבִרְבִּיתָא לֹא תִתֵּן
מִיֶּכְלֶיךָ

Я Превечный, Бог ваш, который вывел вас из земли Египетской, чтобы дать вам землю Ханаанскую, чтобы быть вам Богом.

אָנא יי אלה־כּוֹן די אַפּקִית יתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
לְמַתָּן לְכוֹן יֵת אַרְעָא דְּכְנַעַן לְמַהְיֵי לְכוֹן לְאַלְהֵי

38 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לָתֶת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים: (ס)

Rashi

אשר הוצאתי וגו'. והבחנתי בין בכור לשאינו בכור, אף אני יודע ונפרע מן המלוה מעות לישראל ברבית, ואומר של נכרי הם. דבר אחר אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקבלו עליכם מצותי, אפילו הן כבודות עליכם: לתת לכם את ארץ כנען. בשכר שתקבלו מצותי: להיות לכם לאלהים. שכל הדרך בארץ ישראל, אני לו לאלהים, וכל היוצא ממנה, כעובד עבודת אלילים (ת"כ פרשתא ה, ד — כתובות קי:):

רביעי

Когда обеднеет брат твой у тебя, и продастся тебе, то не работай с ним работы рабской.

וְאִרִי יִתְמַסְכֵּן אֶחָדָם עִמָּךְ וַיִּזְדָּבֶן לָךְ לֹא תַפְלֹחַ בּוֹ
פְּלֹחַן עֲבָדִין

39 וְכִי־ יִמְוָךְ אֶחָדָם עִמָּךְ וְנִמְכַּרְלָךְ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ
to become thin

עֲבֹדַת עֶבֶד:

Rashi

עבודת עבד. עבודה של גנאי שיהא ניכר בה כעבד, שלא יוליך כליו אחריו לבית המרחץ, ולא ינעול לו מנעליו:

Как наемник, как поселенец да будет он у тебя, до юбилейного года пусть работает у тебя.

כַּאֲגִירָא כְּתוּתָבָא יְהִי עִמָּךְ עַד שְׁתָּא דִּיבְלָא יִפְלֹחַ
עִמָּךְ

40 כְּשֹׁכֵיר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד
resident hired worker

עִמָּךְ:

Rashi

כשכיר כתושב. עבודת קרקע, ומלאכת אומנות, כשאר שכירים התנהג בו:
עד שנת היכל. אם פגע בו יוכל לפני שש שנים היובל מוציאו:

Тогда пусть отойдет от тебя, он и дети
его с ним, и возвратится к роду
своему, и во владение отцов своих
вступит опять.

41 וַיֵּצֵא מֵעֶמְקָהּ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחָתוֹ

וְאֶל־אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב:

וַיִּפּוֹק מֵעֶמְקָהּ הוּא וּבָנָוָהּ עִמָּה וַיָּשׁוּב לְזִרְעִיתָהּ
וּלְאֲחֻזַּת אֲבֹתָהּ וַיָּשׁוּב

Rashi

הוא ובניו עמו. אמר רבי שמעון אם הוא נמכר בניו מי מכרן, אלא מכאן, שרבו חייב במזונות בניו (ת"כ פרק ז, ג — קידושין כב.).
ואל אחוזת אבותיו. אל כבוד אבותיו, ואין לזלזל בכך (מכות יג.).
אחוזת. חזקת:

Ибо Мои рабы они, которых Я вывел
из земли Египетской, не должно их
продавать, как продают рабов.

42 כִּי־עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא

a sale

יִמְכְּרוּ מִמִּכְרַת עֶבֶד:

אֲרֵי עֲבָדֵי אָנוֹן דִּי אִפְקִית יִתְהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לֹא
יִזְדָּבְנוּ וְכִי־עֲבָדֵי

Rashi

כי עבדי הם. שטרי קודם (ת"כ פרשתא ו, א):
לא ימכרו ממכרת עבד. בהכרזה, כאן יש עבד למכור, ולא יעמידנו על אבן הלקח:

Не властвуй над ним с жестокостию,
и бойся Бога твоего.

43 לֹא־ תִרְדֶּה בּוֹ בַּפֶּרֶךְ וַיֵּרֶאֶת מֶאֱלֹהֶיךָ:

hard labor

to tread down

לֹא תִפְלֹחַ בּוֹ בְּקִשְׁיוֹ וְתִדְחַל מֵאֱלֹהֶיךָ

Rashi

לא תרדה בו בפרך. מלאכה שלא לצורך, כדי לענותו, אל תאמר לו הֵחֵם לי את הכוס הזה, והוא אינו צריך, עֲדָר תחת הגפן,
עד שאבוא, שמא תאמר אין מכיר בדבר אם לצורך אם לאו ואומר אני לו שהוא לצורך, הרי הדבר הזה מסור ללב, לכך
נאמר ויראת:

Рабы же твои и рабыни твои, которые
будут принадлежать тебе, должны
быть из народов, которые вокруг вас,
у них можете купить рабов и рабынь;

וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ דִּי יְהוֹן לְךָ מִן עַמֵּי דִּי בְּסָחְרִיכֹן
מִנְהוֹן תִּקְנֶנּוּ עַבְדִּין וְאִמָּהֶן

44 וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ־לְךָ מֵאֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
סְבִיבְתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנֶנּוּ עַבְדִּים וְאִמָּה:

Rashi

ועבדך ואמתך אשר יהיו לך. אם תאמר אם כן במה אשתמש, בעבדי איני מושל, בז' אומות איני נוחל, שהרי הזהרתני לא
תחיה כל נשמה (דברים כ, טז), אלא מי ישמשני:
מאת הגוים. הם יהיו לך לעבדים:
אשר סביבתיכם. ולא שבתוך גבול ארצכם, שהרי בהם אמרתי, לא תחיה כל נשמה:

Также из детей поселенцев, которые
проживают у вас, у них можете
покупать, также из племени их,
которое у вас, которое они родили в
земле вашей; — те могут оставаться
вам во владение.

וְאִם מִבְּנֵי הַתּוֹשְׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנֶנּוּ
וּמִשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ
לְכֶם לְאֻחָזָה:

45 וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשְׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנֶנּוּ

וּמִשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ
לְכֶם לְאֻחָזָה:

Rashi

וגם מבני התושבים. שבאו מסביבותיכם לישא נשים בארצכם וילדו להם, הבן הולך אחר האב, ואינו בכלל לא תחיה, אלא
אתה מותר לקנותו בעבד (קידושין סז):
מהם תקנו. אותם תקנו:

И вы можете передать их в наследство
детям вашим по себе, чтобы владеть
ими как наследием, на веки можете
работать с ними; а над братьями
вашими, сынами Израилевыми, друг
над другом, не властвуйте с
жестокостью.

וְתַחֲסוּן יִתְהוֹן לְבָנִיכֹן בְּתָרִיכֹן לִירוּתָא אֲחִסְנָא לְעָלָם
בְּהוֹן תְּפִלְחוּן וּבְאַחֲיִכֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבֵר בְּאַחוּהִי לָא
תְּפִלַּח בֵּה בְּקִשְׁיוֹ

46 וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אֹחֲזָה

לְעָלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֲיֶיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו

לֹא־תִרְדֹּה בּוֹ בְּפָרֹךְ: (ס)

Rashi

והתנחלתם אתם לבניכם. החזיקו בהם לנחלה לצורך בניכם אחריכם ולא יתכן לפרש הנחילום לבניכם, שאם כן היה לו
לכתוב והנחלתם אותם לבניכם: והתנחלתם. כמו והתחזקתם:
איש באחיו. להביא נשיא בעמו ומלך במשרתיו שלא לרדות בפרך:

Если состояние пришельца или
поселенца у тебя сделается
достаточным, а брат твой обеднеет
пред ним, и продастся пришельцу,
поселенцу у тебя, или какомунибудь
отпрыску из племени чужего,

וְאִרִי תִדְבֹק יָד עֶרְל וְתוֹתֵב עֲמֹךְ וְיִתְמָסְכֹן אָחוּךְ עִמָּה
וְיִזְדָּבֵן לְעֶרְל תוֹתֵב עֲמֹךְ אוֹ לְאַרְמִי זֶרְעִית גִּיּוֹרָא

47 וְכִי תִשִּׁיג יָד גֵּר וְתוֹשֵׁב עֲמֹךְ וּמֶךְ אָחוּךְ עִמּוֹ ^{to reach}

וְנִמְכַר לְגֵר תוֹשֵׁב עֲמֹךְ אוֹ לְעֶקֶר ^{figuratively} מִשְׁפַּחַת גֵּר:

Rashi

יד גר ותושב. גר והוא תושב, כתרגומו עֶרְל תוֹתֵב, וסופו מוכיח ונמכר לגר תושב:
וכי תשיג יד גר ותושב עמך. מי גרם לו שיעשיר, דבוקו עמך:
ומך אחיך עמו. מי גרם לו שימוך, דבוקו עמו, על ידי שלמד ממעשיו:
משפחת גר. זהו עכו"ם, כשהוא אומר לעקר, זה הנמכר לעבודת אלילים עצמה (שם כ. ב"מ עא.), להיות לה שמש, ולא
לאלהות, אלא לחטוב עצים, ולשאוב מים:

То после того, как он продал себя,
остается за ним право выкупа: один
из братьев его может выкупить его,

בְּתֵר דִּיזְדָּבֵן פִּרְקָנָא תְּהִי לֵה חַד מֵאֲחֵיהּ יִפְרָקְנָהּ

48 אַחֲרֵי נִמְכָּר גְּאֻלָּהּ תִּהְיֶה-לּוֹ אֶחָד מֵאֲחָיו יִגְאֹלֶנּוּ: ^{he redeemed her}

Rashi

גאולה תהי' לו. מיד, אל תניחהו ש'יטמע:

Или дядя его или сын дяди его может
выкупить его, или ктонибудь из
единокровных его, из рода его, может
выкупить его, или он сам приобретет
себе состояние и выкупит себя.

או אֶחָא אָבוּהִי או בֶּר אֶחָא אָבוּהִי יִפְרָקְנָהּ או מְקָרִיב
בְּשָׂרָה מְזֻרְעִיתָהּ יִפְרָקְנָהּ או דְּתַדְבֵּק יָדָהּ וַיִּתְפָּרֵק

49 אוֹ-דָדּוֹ אוֹ בֶן-דָּדּוֹ יִגְאֹלֶנּוּ אוֹ-מִשְׁאֵר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ

יִגְאֹלֶנּוּ אוֹ-הַשִּׁיגָה יָדּוֹ וַיִּגְאֹל:

Тогда пусть рассчитается с купившим
его с того года, когда он продан
ему, до юбилейного: серебро, за
которое он продал себя, должно
разложить на число лет, пребывание
у него считается как урочное время
наемника.

וַיַּחֲשֹׁב עִם זִבְנָהּ מִשְׁתָּא דְּאִזְדָּבֵן לֵה עַד שְׁתָּא דִּיזְבִּילָא
וַיְהִי כֶסֶף זִבְנֻתָּהּ בְּמִנָּן שְׁנֵי אֲגִירָא יְהִי עֲמָהּ

50 וַיַּחֲשֹׁב עִם-קְנָתָהּ מִשְׁנֵת הַמִּכְרוֹ לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה

כֶּסֶף מִמִּכְרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שְׁכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: ^{sale}

Rashi

עד שנת היובל. שהרי כל עצמו לא קנאו אלא לעובדו עד היובל, שהרי ביובל יצא, כמו שנאמר למטה, וַיֵּצֵא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל, ובנכרי שתחת ידך הכתוב מדבר, ואף על פי כן לא תבא עליו בעקיפין, מפני חלול השם (ב"ק קג.), אלא כשבא ליגאל ידקדק בחשבון לפי המגיע בכל שנה ושנה ינכה לו הנכרי מן דמיו, אם היו עשרים שנה משנמכר עד היובל וקנאו בעשרים מנה, נמצא שקנה הנכרי עבודת שנה במנה, ואם שהה זה אצלו חמש שנים ובא ליגאל ינכה לו חמשה מנים, ויתן לו העבד ט"ו מנים, וזהו והיה כסף ממכרו במספר שנים:

כימי שכיר יהיה עמו. חשבון המגיע לכל שנה ושנה יחשוב כאלו נשכר עמו כל שנה במנה, וינכה לו:

Если осталось много лет, то по мере их должен он возратить в выкуп за себя из серебра купли его.

אם עוד סגיות בשנא לפומהו יתב פרקנה מכסף
זכינה

מקנתו:

Rashi

אם עוד רבות בשנים. עד היובל:
לפיהן. הכל כמו שפירשתי:

А если мало осталось лет до года юбилейного, то пусть сосчитает их для него; по мере этих лет должен он отдать выкуп за себя.

ואם זער ישתאר בשנא עד שתא דיובלא ויחשב לה
כפום שנוהי יתב ית פורקנה

Как наемник погодный должен он считаться у него; он не должен с жестокостию властвовать над ним в глазах твоих.

כאגיר שנא בשנא יהי עמה לא יפלה בה בקשיו
לעיניו

51 אם-עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאלתו מכסף

52 ואם-מלט נשאר בשנים עד-שנת היבל וחשב-לו כפי

שנוי ישיב את-גאלתו:

53 כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא-ירדנו בפרך לעיניו:

Rashi

לא ירדנו בפרך לעיניו. כלומר ואתה רואה:

А если он не выкупит себя таким образом, то он отойдет в год юбилейный, он и дети его с ним.

ואם לא יתפרק באליו ויפוק בשתא דיובלא הוא
ובנוהי עמה

54 ואם-לא יגאל בגלה ויצא בשנת היבל הוא ובניו

עמו:

Rashi

ואם לא יגאל באלה. באלה הוא נגאל, ואינו נגאל בשש (קידושין טו):
(הוא ובניו עמו. הנכרי חייב במזונות בניו (קידושין כב.))

Ибо у Меня сыны Израилевы рабы,
Мои рабы они, которых Я вывел из
земли Египетской: Я Превечный, Бог
ваш.

55 פִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי

אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֲרִי דִלִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין עֲבָדֵי אֲנִי דִּי אֶפְקִית
יְתֵהוּן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ

Rashi

כי לי בני ישראל עבדים. שטרי קודם:

אני ה' אלהיכם. כל המשעבדן מלמטה, כאלו משעבדן מלמעלה:

ויקרא 26

Не делайте себе идолов, и изваяний и
столбов не ставьте у себя, и камня с
изображениями не помещайте в
земле вашей, чтобы кланяться на нем;
ибо Я Превечный, Бог ваш.

1 לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם ^{idol} אֱלִילִים וּפְסֵל וּמִצְבֵּה לֹא־תִקְיִמוּ

לָכֶם וְאֲבָן מְשֻׁכֵּית ^{ornament} לֹא תִתְּנוּ בְּאֶרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת

עֲלֵיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוֹן טַעֲוֹן וְצֵלִם וְקִמָּא לֹא תִקְיִמוּן לְכוֹן
וְאֲבָן סִגְדָא לֹא תִתְּנוּן בְּאֶרְעֵכוֹן לְמִסְגַּד עֲלֵה אֲרִי אֲנָא
יְיָ אֱלֹהֵינוּ

Rashi

לא תעשו לכם אלילים. כנגד זה הנמכר לנכרי, שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני כמותו, הואיל ורבי עובד עבודת אלילים אף אני כמותו, הואיל ורבי מחלל שבת אף אני כמותו, לכך נאמרו מקראות הללו (ת"כ פרק ט, ו). ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר, בתחלה הזהיר על השביעית, ואם חמד ממון ונחשד על השביעית, סופו למכור מטלטליו, לכך סמך לה, וכי תמכור ממכר, (מה כתיב ביה או קנה מיד וגו' דבר הנקנה מיד ליד) לא חזר בו, סוף מוכר אחוזתו, לא חזר בו, סוף מוכר את ביתו, לא חזר בו, סוף לזה ברבית, כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות, לא חזר בו, סוף מוכר את עצמו, לא חזר בו, לא דיו לישראל אלא אפילו לנכרי (קידושין כ.).

ואבן משכית. לשון כסוי, כמו וְשִׁכְתִּי כְּפִי (שמות לג, כב), שמכסין הקרקע ברצפת אבנים:

להשתחות עליה. אפילו לשמים, לפי שהשתחואה בפשוט ידים ורגלים היא, ואסרה תורה לעשות כן, חוץ מן המקדש (מגילה כב.).

Субботы Мои соблюдайте, и
святилище Мое чтите: Я Превечный.

2 אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: (ס)

יֵת יוֹמֵי שְׁבִיעָא דִּילִי תִטְרוּן וּלְבֵית מִקְדָּשִׁי תִהוֹן דְּחִלִין
אֲנֵא יי

Rashi

אני ה'. נאמן לשלם שכר:

Если вы будете ходить по
постановлениям Моим, и заповеди
Мои будете соблюдать, и будете
исполнять их,

3 אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

אִם בְּקִימֵי תִהְיוּ וְיֵת פְּקוּדֵי תִטְרוּן וְתַעֲבְדוּן יְתִהוֹן

Rashi

אם בחקתי תלכו. יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקותי, תלכו שתהיו עמלים בתורה:

ואת מצותי תשמרו. הו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר (דברים ה, א) ולמדתם אתם ושמרתם לעשותם:

То Я дам дожди вам в свое время, и
земля даст произведения свои, и
деревья полевые дадут плод свой.

4 וְנָתַתִּי גֶשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַנָּה הָאָרֶץ יְבוּלָהָ וְעֵץ
harvest

הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיֹו:

וְאִתָּן מִטְּרָכוֹן בְּעֵדְנָהוֹן וְתִתֵּן אֶרְעָא עֲלֵלְתָהּ וְאֵילָן

חֲקֵלָא יִתֵּן אִבָּה

Rashi

בעתם. בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון (בלילי רביעית. רש"י ישן) בלילי שבתות (תענית כג. — ת"כ פרק א, א):

ועץ השדה. הן אילני סרק, ועתידין לעשות פירות (ת"כ שם ו):

И будет достигать у вас молотба до
виноградособирания, а
виноградособирание будет достигать
до посева, и будете есть хлеб свой
досыта, и будете жить спокойно в
земле вашей.

5 וְהָיָה לָכֶם דִּישׁ אֶת-בִּצִּיר ^{grape harvest} וּבִצִּיר יִשָּׂיג ^{threshing}

אֶת-זֶרַע וְאָכְלֶתֶם לַחֲמֶכֶם לְשִׁבְעָה וַיִּשְׁבַּתֶּם לַבֹּטָח

בְּאַרְצְכֶם:

וַיַּעֲרַע לְכוֹן דִּישָׁא יֵת קִטְפָּא וּקִטְפָּא יַעֲרַע לְאַפּוּקֵי בֵּר
זֶרַעַא וְתִיכְלוֹן לַחֲמֶכֶם לְמִשְׁבַּע וְתִיִּתְבוֹן לְרַחֲצוֹן
בְּאַרְעֶכֶן

Rashi

והשיג לכם דיש את בציר. שיהא הדיש מרובה, ואתם עסוקים בו עד הבציר, ובבציר תעסקו עד שעת הזרע:
ואכלתם לחמכם לשבע. אוכל קמא, והוא מתברך במעיו (שם ז):

И дам мир в земле, и ляжете, и не
будет устрашающего, и истреблю
лютых зверей из земли, и меч не
пройдет по земле вашей.

6 וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין ^{to shudder with terror} מַחְרִיד וְהִשְׁפַּתִּי

חַיָּה רָעָה מִן-הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא-תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם:

וְאַתֶּן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא וְתִשְׁרוֹן וְלִית דְּמָגִיד וְאַבְטִיל
חַיָּתָא בְּשִׁתָּא מִן אַרְעָא וְדִקְטָלִין בְּחֶרְבָּא לֹא יַעֲדוּן
בְּאַרְעֶכֶן

Rashi

ונתתי שלום. שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ,
מכאן שהשלום שקול כנגד הכל, וכן הוא אומר עושה שלום ובורא את הכל:
וחרב לא תעבר בארצכם. אין צריך לומר שלא יבאו למלחמה, אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה (ת"כ פרק ב,
ג):

И будете гнать врагов ваших, и падут
они пред вами от меча.

7 וַיִּרְדְּפֶתֶם אֶת-אֹיְבֵיכֶם וַיִּפְּלוּ לְפָנֵיכֶם לְחָרֵב:

וְתִרְדְּפוּן יֵת בְּעָלֵי דְבִיכֶן וַיִּפְּלוּן קְדָמִיכֶן לְחָרְבָּא

Rashi

לפניכם לחרב. איש בחרב רעהו (שם):

И пятеро из вас будут гнать сто, и сто
из вас будут гнать мириаду, и падут
враги ваши пред вами от меча.

8 וַיִּרְדְּפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם
myriad רַבְבָּה יִרְדְּפוּ
וְנָפְלוּ אִיבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לַחֶרֶב:

וַיִּרְדְּפוּ מִנֶּכֶן חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִנֶּכֶן לְרַבּוֹתָא
יִיעִירְקוּן וַיִּפְלוּ בְּעַלֵּי דְבְּבִיכּוֹן קְדָמִיכּוֹן לַחֶרֶבָא

Rashi

ורדפו מכם. מן החלשים שבכם, ולא מן הגבורים שבכם (שם ד):

חמשה מאה ומאה מכם רבבה. וכי כך הוא החשבון, והלא לא היה צריך לומר אלא ומאה מכם שני אלפים ירדפו, (יש מדקדקים בלשון רש"י שהוא כמו כפל ואריכות וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר, וכמו כן מדקדקים כל גדולי המפרשים וחשוביהם בלשון רש"י בפרשת בראשית, לא היה צריך להתחיל, ומה טעם פתח, שגם כן כפל ועיין שם בישובם, וכאן נראה לפרש למורי הגאון המופלג מוהר"ר משה חריף נר"ו, שמלת רבבה סובל ב' פירושים, פירוש א' עשרת אלפים, ועל זה מקשה רש"י וכי כך הוא החשבון, ופירוש ב', רבבה מספר מרובה, על שם ריבוי, וזה הפירוש שולל רש"י. באומרו והלא לא היה צריך לומר וכו'. ודו"ק) אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה, למרובים העושין את התורה (שם):
ונפלו איביכם וגו'. שיהיו נופלין לפניכם, שלא כדרך הארץ:

И воззрю на вас, и распложу вас, и
умножу вас, и укреплю завет Мой с
вами.

9 וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם
וְהִקְיַמְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם:

וְאַתְּפְנִי בְּמִימְרֵי לְאוֹטָבָא לְכוֹן וְאַפֵּשׁ יְתִיכוֹן וְאַסְגִּי
יְתִיכוֹן וְאַקֵּם יֵת קִימִי עִמְכוֹן

Rashi

ופניתי אליכם. אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם. משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים וכו', כדאיתא בת"כ (פרק ב, ה):

והפריתי אתכם. בפריה ורביה (שם ה):

והרביתי אתכם. בקומה זקופה (שם):

והקימתי את בריתי אתכם. ברית חדשה, לא כברית הראשונה שהפרתם אותה, אלא ברית חדשה שלא תופר, שנאמר וְכָרַתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה, (ירמיה לא, ל-לא), לא כְּבָרִית וגו' (ת"כ שם):

חמישי

И будете есть предпрошлогоднее, и
прошлогоднее уберете ради нового.

10 וְאָכַלְתֶּם יֶשֶׁן ^{old} וְיֶשֶׁן ^{properly} נֹשֵׁן וְיֶשֶׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ

תוציאו:

וְתִכְלוּן עֲתִיקָא דְעֲתִיק וְעֲתִיקָא מִן קָדָם חֲדָתָא תִּפְנוּן

Rashi

ואכלתם ישן נושן. הפירות יהיו משתמרין וטובים להתיישן, שיהא ישן הנושן של שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד (שם פרק ג, א — ב"ב צא:):
וישן מפני חדש תוציאו. שיהיו הגרנות מלאות חדש והאוצרות מלאות ישן, וצריכים אתם לפנות האוצרות למקום אחר, לתת החדש לתוכן:

И поставлю жилище Мое среди вас, и
не отринет вас душа Моя.

11 וְנָתַתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל ^{to detest} נַפְשִׁי אֶתְכֶם:

וְאַתָּן מִשְׁכְּנִי בִּינִיכוֹן וְלֹא יִרְחַק מִימָרִי יִתְכוֹן

Rashi

ונתתי משכני. זה בית המקדש:
ולא תגעל נפשי. אין רוחי קצה בכם. כל געילה לשון פליטת דבר הבלוע בדבר, כמו כי שם נגעל מגן גבורים (שמואל-ב א, כא), לא קבל המשיחה, שמושחין מגן של עור בִּחְלָב מבושל כדי להחליק מעליו מכת חץ או חנית שלא יקוב העור:

И буду ходить среди вас, и буду
вашим Богом, а вы будете Моим
народом.

12 וְהָתַחֲלַכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם

תהיו־לי לְעָם:

וְאַשְׁרֵי שְׂכִינָתִי בִּינִיכוֹן וְאַהֲוֵי לָכוֹן לֵאלֹהֵי וְאַתָּן תִּהְיוּ
קָדְמִי לְעָם

Rashi

והתהלכתי בתוכם. אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני, יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלהים:

Я Превечный, Бог ваш, который вывел
 вас из земли Египтян, чтобы вы не
 были у них рабами, и Я сокрушил
 связи ярма вашего, и вел вас с
 поднятою головою.

אָנא יי אֱלֹהֵינוּ דִּי אֶפְקִית יְתָכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
 מִלְמַהוּי לְהוֹן עֲבָדֵינוּ וְתִבְרִית נִיר עֲמִמָּא מְנַכּוֹן וְדִבְרִית
 יְתָכוֹן לְחֵרוּתָא

13 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 מִהָיִית לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבְּרֵ מִטַּת ^{biased} עֲלֵיכֶם וְאוֹלֶךְ
 אֶתְכֶם קוֹמָמִיּוֹת: (פ) ^{upright independence}

Rashi

אני ה' אלהיכם. כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים, ועשיתי לכם נסים גדולים:
 מטת. כמין יתד בשני ראשי העול המעכבים המוסרה שלא תצא מראש השור ויתיר הקשר, כמו עֲשֵׂה לָךְ מוֹסְרוֹת וּמִטּוֹת (ירמיה כז, ב), קבילי"א בלע"ז:
 קוממיות. בקומה זקופה:

Если же не слушаете Меня, и не
 будете исполнять заповедей сих,

וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה:
 הָאֵלֶּין

14 וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה:

Rashi

ואם לא תשמעו לי. להיות עמלים בתורה, ולדעת מדרש חכמים. יכול לקיום המצות, כשהוא אומר ולא תעשו וגו' הרי קיום מצות אמור, הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי, להיות עמלים בתורה. ומה תלמוד לומר לי, אין לי אלא זה המכיר את רבנו ומתכוין למרוד בו, וכן בנמרוד גִּבְרָ צִיד לְפָנַי ה' (בראשית י, ט), שמכירו ומתכוין למרוד בו, וכן באנשי סדום רָעִים וְחֲטָאִים לֵה' מָאֵד (שם יג, יג), מכירים את רבונם ומתכוונים למרוד בו:
 ולא תעשו. משלא תלמדו, לא תעשו, הרי שתי עבירות (ת"כ פרשת ב, ג):

И если будете пренебрегать
постановления Мои, и если законы
Мои отринет душа ваша, так что не
будете исполнять всех заповедей
Моих, нарушая завет Мой,

וְאִם בְּקִימִי תִקְוֶזוּן וְאִם יֵת דִּינִי תִרְחֶק נִפְשְׁכֶם בְּדִיל
דְּלֹא לְמַעַבְד יֵת כָּל פְּקוּדֵי לְאַשְׁנִיּוּתְכֶם יֵת קִימִי

15 וְאִם-בְּחֻקֹּתַי תִּמָּאֲסוּ וְאִם אֶת-מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נִפְשְׁכֶם
לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי לְהַפְרֹכְכֶם אֶת-בְּרִיתִי:
to break up

Rashi

וְאִם בַּחֲקֵי תִמָּאֲסוּ. מוֹאֵס בְּאַחֲרִים הָעוֹשִׂים:

מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נִפְשְׁכֶם. שׁוֹנֵא הַחֲכָמִים:

לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת. מוֹנֵעַ אֶת אַחֲרִים מֵעֲשׂוֹת:

אֶת כָּל מִצְוֹתַי. כּוֹפֵר שְׁלֹא צוִיתִים, לִכְךָ נֹאמֵר אֶת כָּל מִצְוֹתַי, וְלֹא נֹאמֵר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת:

לְהַפְרֹכְכֶם אֶת בְּרִיתִי. כּוֹפֵר בְּעִיקָר. הָרִי שְׁבַע עֲבִירוֹת, הָרֹאשׁוֹנָה גּוֹרֶרֶת הַשְּׁנִיָּה, וְכֵן עַד הַשְּׁבִיעִית, וְאִלּוּ הֵן, לֹא לִמַּד, וְלֹא עָשָׂה,

מוֹאֵס בְּאַחֲרִים הָעוֹשִׂים, שׁוֹנֵא אֶת הַחֲכָמִים, מוֹנֵעַ אֶת הָאַחֲרִים, כּוֹפֵר בְּמִצְוֹת, כּוֹפֵר בְּעִיקָר:

То и Я поступлю с вами так: пошлю
на вас смятение, чахлость и горячку,
томящие глаза и мучающие душу, и
будете напрасно сеять семена ваши,
ибо поедят их враги ваши.

אִף אֲנִי אֶעֱשֶׂה כַּדָּא לְכֹן וְאֶסְעֵר עֲלֵיכֶם בְּהִלָּתָא יֵת
שְׁחִפְתָּא וְיֵת קְדַחְתָּא מְחִשְׁכֶן עֵינִין וּמִפְחֹן נִפְשׁ
וְתִזְרְעוּן לְרִקְנוֹן וְזִרְעֻכֶם וְיִכְלְנָה בְּעַלֵּי דְבְּבִיכֶם

16 אִף-אֲנִי אֶעֱשֶׂה-כַּדָּא לְכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה
אֶת-הַשְּׁחִפָּה וְאֶת-הַקְּדַחַת מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמַדִּיבַת
נִפְשׁ וְזִרְעָתָם לְרִיק וְזִרְעֻכֶם וְאִכְלָהוּ אוֹיְבֵיכֶם:
panic to mope fever tuberculosis emptiness

Rashi

וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם. וְצוִיתִי עֲלֵיכֶם:

שְׁחִפָּה. חוֹלִי שֶׁמִּשְׁחָף אֶת הַבֶּשֶׂר, אֲנִפּוֹלִי"ש בְּלַע"ז, (גַּעֲשׂוּוֹאֲלֵעֵן) דּוּמָה לְנִפּוּחַ שֶׁהוֹקְלָה נִפְיַחְתּוּ וּמִרְאִית פָּנָיו זְעוּפָה:

קְדַחַת. חוֹלִי שֶׁמִּקְדִּיחַ אֶת הַגּוֹף וּמַחֲמִמוּ וּמִבְעִירוּ, כְּמוֹ כִּי אֵשׁ קְדַחָה בְּאַפִּי (דְּבָרִים ל"ב, כ"ב):

מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמַדִּיבַת נִפְשׁ. הָעֵינַיִם צוּפוֹת וְכֹלֹת לִרְאוֹת שֶׁיִּשְׁקַל וְיִרְפָּא, וְסוּף שֶׁלֹּא יִרְפָּא, וְיִדְאֲבוּ הַנִּפְשׁוֹת שֶׁל מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּמוֹתוֹ.

כָּל תֹּאוּהָ שֶׁאֵינָה בָּאָה וְתוֹחֶלֶת מִמוּשְׁכָּה, קְרוּיָה כִּלְיוֹן עֵינַיִם:

וְזִרְעָתָם לְרִיק. תִּזְרְעוּ וְלֹא תִצְמַח, וְאִם תִּצְמַח, וְאִכְלָהוּ אוֹיְבֵיכֶם:

И обращу гневный взор Мой на вас, и
будете поражены пред врагами
вашими, и будут властвовать над вами
неприятели ваши, и побежите, хотя и
не будет гонящего вас.

17 וְנָתַתִּי פָנַי בְּכֶם וְנִגַּפְתֶּם לְפָנַי אֹיְבֵיכֶם וְרָדוּ בְכֶם
to tread down

שְׂנְאֵיכֶם וְנִסְתָּם וְאִין־רָדָף אֶתְכֶם: (ס)

וְאַתָּן רוֹגְזֵי בְכוֹן וְתַתְּבְּרוּן קָדָם בְּעָלֵי דְבְּכִיכוֹן וְיִרְדּוּן
בְּכוֹן סְנְאֵיכוֹן וְתַעֲרִקוּן וְלִית דְּרָדִיף יִתְכוֹן

Rashi

ונתתי פני. פנאי שלי, פונה אני מכל עסקי להרע לכם:

ורדו בכם שנאיכם. כמשמעו, ישלטו בכם. אגדת ת"כ מפרשה זו (פרק ד):

אף אני אעשה זאת. איני מדבר אלא באף, וכן אף אני אלף עמם בקרי (פסוק מא):

והפקדתי עליכם. שיהיו המכות פוקדות אתכם מזו לזו, עד שהראשונה פקודה אצלכם, אביא אחרת ואסמכנה לה:

בהלה. מכה המבהלת את הבריות, ואיזו, זו מכת מותן:

את השחפת. יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו שמור עליו, תלמוד לומר שחפת, שהוא נשחף, או עתים שהוא

נשחף אבל נוח ואינו מקדיח, תלמוד לומר ואת הקדחת, מלמד שהוא מקדיח, או עתים שהוא מקדיח וסבור הוא בעצמו

שיחיה, תלמוד לומר מכלות עינים, או הוא אינו סבור בעצמו שיחיה אבל אחרים סבורים שיחיה, תלמוד לומר ומדיבות נפש:

וזרעתם לריק זרעכם. זורעה ואינה מצמחת, ומעתה מה אויביכם באים ואוכלים, ומה ת"ל ואכלוהו אויביכם, הא כיצד, זורעה

שנה ראשונה, ואינה מצמחת, שנה שניה מצמחת ואויבים באים ומוצאים תבואה לימי המצור, ושבפנים מתים ברעב שלא

לקטו תבואה אשתקד. ד"א זרעתם לריק זרעכם, כנגד הבנים והבנות הכתוב מדבר, שאתה עמל בהם ומגדלן, והחטא בא

ומכלה אותם, שנאמר אֲשֶׁר טִפַּחְתִּי וְרִבִּיתִי אֹיְבֵי כָלָם (איכה ב, כב):

ונתתי פני בכם. כמו שנאמר בטובה ופניתי אליכם, כך נאמר ברעה ונתתי פני. משלו משל למלך שאמר לעבדיו פונה אני מכל

עסקי ועוסק אני עמכם לרעה:

ונגפתם לפני איביכם. שיהא המות הורג אתכם מבפנים, ובעלי דְּבְּכִיכוֹן מקיפין אתכם מבחוץ (ת"כ פרק ד, ה):

ורדו בכם שנאיכם. שאיני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם, שבשעה שאומות העולם עובדי אלילים עומדים על ישראל אינם

מבקשים אלא מה שבגלוי, שנאמר וְהָיָה אִם זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדִּין וְעָמְלָק וּבְנֵי קָדָם וְגו' (שופטים ו, ג), ויחגו עליהם וישחיתו

אֶת יְבוֹל הָאָרֶץ (שם ד), אבל בשעה שאעמיד עליכם מכם ובכם הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם, וכן הוא אומר וְאֲשֶׁר

אָכְלוּ שָׂאֵר עַמִּי וְעוֹרָם מִעֲלֵיהֶם הִפְשִׁיטוּ וְגו' (מיכה ג, ג. ת"כ שם):

ונסתם. מפני אימה:

ואין רודף אתכם. מבלי כח:

И если при всем том не будете
слушать Меня, то буду продолжать
наказывать вас, всемерно, за грехи
ваши.

וְאִם עַד אֵלַי לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְאוֹסֵף לְמַרְדֵּי יִתְּכוֹן
שְׁבַע עַל חֻבֵּיכוֹן

18 וְאִם-עַד-אֵלֶּה לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְיִסְפְּתִי לְיִסְרָה אֶתְכֶם ^{to chastise}

שְׁבַע עַל-חַטָּאתֵיכֶם:

Rashi

ואם עד אלה. ואם בעוד אלה לא תשמעו:

ויספתי. עוד יסורין אחרים:

שבע על חטאתיכם. שבע פורעניות על ז' העבירות האמורות למעלה (ת"כ פרק ה, א):

И сокрушу гордыню могущества
вашего, и сделаю небо ваше как
железо, и землю вашу как медь.

וְאֶתְּבַר יְתִיקָר תִּקְפֹּכוֹן וְאֶתֶּן יֵת שְׁמַיָּא דִּי עֲלֵיכוֹן
תְּקִיפִין כְּפָרוֹזְלָא מְלֶאכְתָּא מְטָרָא וְאַרְעָא דְתַחוּתֵיכוֹן
חֲסִינָא כְּנִחְשָׂא מְלֻמְעָבַד פִּירִין

19 וְשִׁבְרֹתִי אֶת-גָּאוֹן עֲזֹכְכֶם וְנִתְּתִי אֶת-שְׁמִיכֶם כְּפָרוֹזְלָא

copper

וְאֶת-אַרְצְכֶם כְּנִחְשָׂה :

Rashi

ושברתי את גאון עוזכם. זה בית המקדש, וכן הוא אומר הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם (יחזקאל כד, כא):
ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשה. זו קשה משל משה ששם הוא אומר וְהָיָה שְׁמִיךָ אֲשֶׁר עַל רֹאשְׁךָ נִחֲשֶׁת וגו'
(דברים כח, כג), שיהיו השמים מזיעין כדרך שהנחשת מזיעה, והארץ אינה מזיעה כדרך שאין הברזל מזיע, והיא משמרת
פירותיה, אבל כאן השמים לא יהיו מזיעין כדרך שאין הברזל מזיע, והארץ תהא מזיעה כדרך שהנחשת
מזיעה, והיא מאבדת פירותיה:

И будет напрасно истощаться сила
ваша, ибо земля не даст
произведений своих, и деревья земли
не дадут плодов своих,

וְיִסּוּפוּן לְרִיקָנוּ חֵילֵיכוֹן וְלֹא תִתֵּן אֶרְעֲכוֹן יֵת עֲלֵלְתָּהּ
וְאֵילֵן אֶרְעָא לֹא יִתֵּן אִבָּהּ

20 וְתֵם לְרִיק כְּחֹכְכֶם וְלֹא-תִתֵּן אֶרְצְכֶם אֶת-יְבוּלָהּ ^{harvest} וְעֵץ

הָאָרֶץ לֹא יִתֵּן פְּרִיָּהּ:

Rashi

ותם לריק כחכם. הרי אדם שלא עמל שלא חרש שלא זרע שלא נכש שלא כסח שלא עדר ובשעת הקציר בא שדפון ומלקה אותו אין בכך כלום, אבל אדם שעמל וחרש וזרע ונכש וכסח ועדר ובא שדפון ומלקה אותו, הרי שניו של זה קהות (ת"כ שם):

ולא תתן ארצכם את יבולה. אף מה שאתה מוביל לה בשעת הזרע (שם):
ועץ הארץ. אפילו מן הארץ יהא לקוי, שלא יחניט פירותיו בשעת החנטה (שם):
לא יתן. משמש למעלה ולמטה, אעץ ואפרי:
לא יתן פרי. כשהוא מפרה מְשִׁיר פירותיו, הרי שתי קללות, ויש אן שבע פורעניות:

А если будете ходить наперекор Мне,
и не захотите слушать Меня, то Я
увеличу вам кару, всемеро, за грехи
ваши.

21 ואם־תִּלְכוּ עִמִּי לָרִי וְלֹא תֵאָבֹוּ לְשִׁמְעַ לִי וְיִסְפְּתִי seminal emission

עֲלִיכֶם מִכָּה שְׁבַע כַּחֲטֹאתֵיכֶם:

ואם תִּהְיוּ כְּדָמִי בְּקִשְׁי וְלֹא תִיבֹוּ לְקַבֵּל לְמִימְרִי
ואוֹסֶף לְאַתָּה עֲלִיכֹן מִחָא שְׁבַע כַּחֲטֹאֵיכֶם

Rashi

ואם תלכו עמי קרי. רבותינו אמרו עראי, במקרה, שאינו אלא לפרקים, כן תלכו עראי במצות. ומנחם פירש לשון מניעה, וכן הקר רגלך (משלי כה, יז), וכן יקר רוח (משלי יז, כז), וקרוב לשון זה לתרגומו של אונקלוס, לשון קושי, שמקשים לבם להמנע מהתקרב אלי:
שבע כחטאתיכם. שבע פורעניות אחרים במספר שבע כחטאתיכם:

И нашлаю на вас зверей полевых, и
они обезчадят вас, и истребят скот
ваш, и уменьшат вас, и опустеют
дороги ваши.

22 וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְשִׁכְלָה אֶתְכֶם

וְהִכְרִיתָה אֶת־בְּהֶמְתְּכֶם וְהַמְעִיטָה אֶתְכֶם וְנָשְׂמוּ

דְּרָכֵיכֶם:

וְאֶגְרִי בְּכֹן יֵת חֹות בְּרָא וְתִתְּכֵל יִתְכֹון וְתִשְׁיִצִי יֵת
בְּעִירְכֹון וְתִזְעַר יִתְכֹון וְיִצְדֵן אֶחָרְתְּכֹון

Rashi

והשלחתי. לשון גירוי:

ושכלה אתכם. אין לי אלא חיה משכלת שדרכה בכך, בהמה שאין דרכה בכך מנין, תלמוד לומר וְשִׁן בְּהֶמַת אֲשֶׁלַח הֵם (דברים לב, כד), הרי שתיים, ומנין שתהא ממיתה בנשיכתה, תלמוד לומר עִם חֶמַת זִחְלִי עֶפֶר (שם), מה אלו נושכין וממיתין, אף אלו נושכין וממיתין כבר היו שנים בארץ ישראל, חמור נושך וממית, ערוד נושך וממית:
ושכלה אתכם. אלו הקטנים:

והכריתה את בהמתכם. מבחויך:

והמעטה אתכם. מבפנים:

ונשמו דרכיכם. שבילים גדולים ושבילים קטנים, הרי שבע פורעניות, שן בהמה, ושן חיה, חמת זוחלי עפר, ושכלה, והכריתה, והמעטה, ונשמו:

А если и затем вы не усмиритесь
предо Мною, и пойдете наперекор
Мне,

23 וְאִם-בְּאֵלֶּה לֹא תִסְרֹוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי:

וְאִם בְּאֵלֶּיךָ לֹא תִתְּרֹדוּן לְמִימְרֵי וְתִהְיוּ קָדְמֵי בְּקָשָׁי

Rashi

לא תוסרו לי. לשוב אלי:

То и Я поступлю наперекор вам, и Я
опять буду карать вас, всемерно, за
грехи ваши.

24 וְהִלַּכְתִּי אַף-אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם-אֲנִי

שָׁבַע עַל-חַטֹּאתֵיכֶם:

וְאֵהָךְ אֲף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָשָׁי וְאֶלְקִי יִתְּכֶם אֲף אֲנִי

שָׁבַע עַל חֲוִיכֶם

И наведу на вас меч, мстящий в
отмщение за завет, так что укроетесь
в городах ваших; тогда пошлю заразу
в среду вашу, и вы предадитесь в руки
врага.

25 וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם-בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם

אֶל-עָרֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי לְכָל בְּתוֹכְכֶם וְנִתְּתֶם בְּיַד-אוֹיֵב:

וְאֵתִי עֲלֵיכֶם דֶּקְטָלִין בְּחֶרֶב וְיִתְּפָרְעוּ מִנְּכֶם

פּוֹרְעָנוּתָא עַל דְּעִבְרָתוֹן עַל פְּתָגְמֵי אוֹרִיתָא וְתִתְּכַנְשׁוּן

לְקָרוֹיכֶם וְאֶגְרִי מוֹתָנָא בִּינֵיכֶם וְתִתְּמַסְרוּן בְּיָדָא

דְּסָנָא

Rashi

נקם ברית. ויש נקם שאינו בברית, כדרך שאר נקמות, וזהו סמוי עיניו של צדקיהו. דבר אחר נקם ברית, נקמת ברית אשר

עברתם. כל הבאת חרב שבמקרא, היא מלחמת חיילות אויבים:

ונאספתם. מן החוץ אל תוך הערים מפני המצור:

ושלחתי דבר בתוכם. וע"י הדבר, ונתתם ביד האויבים הצרים עליכם, לפי שאין מלינים את המת בירושלים, וכשהם מוציאים את המת לקברו נתנים ביד אויב:

Когда сокрушу у вас опору хлеба, то
десять женщин будут печь хлеб ваш в
одной печи, и будут вынимать хлеб
ваш весом, и будете есть, не
насыщаясь.

בְּדֹאֲתֵבֶר לְכוֹן סְעִיד מִיכְלָא וַיִּפֶּן עֶסֶר נָשִׁין לְחֶמְכֹן
בְּתַנּוּרָא חֵד וַיִּתִּיבוּן לְחֶמְכֹן בְּמִתְקָלָא וְתוֹכְלוֹן וְלֹא
תִשְׂבְּעוּן

26 בְּשִׁבְרֵי לֶחֶם מִטֶּה-לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים
לְחֶמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבוּ לְחֶמְכֶם בְּמִשְׁקָל
וְאָכְלֶתֶם וְלֹא תִשְׂבְּעוּ: (ס)

Rashi

מטה לחם. לשון משען, כמו מטה עז (ירמיה מח, יז):
בשבירי לכם מטה לחם. אשבור לכם כל מסעד אוכל, והם חצי רעב:
ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד. מחוסר עצים:
והשיבו לחמכם במשקל. שתהא התבואה נרקבת ונעשית פת נפולה ומשתברת בתנור, והן יושבות ושוקלות את השברים
לחלקם ביניהם:
ואכלתם ולא תשבעו. זה מארה בתוך המעים בלחם. הרי ז' פורעניות, חרב, מצור, דבר, שבר מטה לחם, חוסר עצים, פת
נפולה, מארה במעים. ונתתם אינה מן המנין שהיא החרב:

Если же после сего не будете слушать
Меня, и пойдете наперекор Мне,

וְאִם בְּדָא לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְתִהְיוּן קָדְמֵי בְּקָשִׁי

То и Я в ярости поступлю наперекор
вам, и опять буду карать вас, всемеро,
за грехи ваши.

וְאֵהָד עִמָּכֹן בְּתִקּוּף רָגִז וְאֶרְדִּי יִתְכוֹן אִף אֲנֹא שְׂבַע
עַל חֻבִּיכוֹן

27 וְאִם-בְּזֹאת לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי:

28 וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחֶמֶת-קָרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אִף-אֲנִי שִׁבַּע
עַל-חַטֹּאתֵיכֶם:

И будете есть плоть сынов ваших, и
плоть дочерей ваших будете есть.

וְתִיכְלוּן בֶּשֶׂר בְּנֵיכוֹן וּבֶשֶׂר בְּנִיתֵיכוֹן תִּיכְלוּן

29 וְאָכְלֶתֶם בֶּשֶׂר בְּנֵיכֶם וּבֶשֶׂר בְּנִיתֵיכֶם תֹּאכְלוּ:

И испровергну высоты ваши, и
разрушу посвященные солнцу
храмины ваши, и повергну трупы
ваши на обломки идолов ваших, и
отринет вас душа Моя.

וְאֵשִׁיצִי יְתַבְּמִיכּוֹן וְאֶקְצֹץ יְתַחַנְסִיכּוֹן וְאֶתֵּן יְתַפְּגִיכּוֹן
עַל פְּגוֹר טַעוֹתֵכֶם וִירַחֵק מִימָרִי יְתִכּוֹן

30 וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמִיתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמְצֵיכֶם וְנִתְתִּי
אֶת־פְּגִרֵיכֶם עַל־פִּגְרִי גְלוּלֵיכֶם וְגַעְלָה נַפְשִׁי
אֶתְכֶם:

Rashi

במתיכם. מגדלים וברניות:

חמניכם. מין עבודת אלילים שמעמידין על הגגות, ועל שם שמעמידין בחמה קרוין חמנים:
ונתתי את פגריכם. תפוחי רעב היו, ומוציאים יראתם מחיקם ומנשקים אותם, וכרסו נבקעת ונופל עליה:
וגעלה נפשי אתכם. זה סילוק שכינה (ת"כ פרק ו, ד):

И обращау города ваши в развалины, и
опустошу святилища ваши, и не буду
обонять жертвенных благоуханий
ваших.

וְאֶתֵּן יְתַקְרִיכּוֹן צָדָא וְאֶצְדִּי יְתַמְקְדְּשִׁיכּוֹן וְלֹא אֶקְבֹּל
בְּרִעּוֹא קְרִבּוֹ כְּנִשְׁתִּיכּוֹן

31 וְנִתְתִּי אֶת־עֲרִיכֶם חֲרָבָה וְהִשְׁמֹתִי אֶת־מִקְדְּשֵׁיכֶם
וְלֹא אֶרְיַח בְּרִיחַ נִיחֻחְכֶם:

properly

Rashi

ונתתי את עריכם חרבה. יכול מאדם, כשהוא אומר והשימותי אני את הארץ, הרי אדם אמור, הא מה אני מקיים חרבה,
מעובר ושב:

והשימותי את מקדשיכם. יכול מן הקרבנות, כשהוא אומר ולא אריח הרי קרבנות אמורים, הא מה אני מקיים והשימותי את
מקדשיכם מן הגדודיות, שירות של ישראל שהיו מתקדשות ונועדות לבא שם. הרי שבע פורעניות, אכילת בשר בנים ובנות,
והשמדת במות הרי שתים, כריתת חמנים אין כאן פורענות אלא על ידי השמדת הברניות יפלו החמנים שבראשי הגגות
ויכרתו, ונתתי את פגריכם וגו' הרי שלש, סלוק שכינה ארבע, חרבן ערים, שממון מקדש מן הגדודיות, ולא אריח קרבנות, הרי
שבע:

И опустошу землю, так что изумятся
о ней враги ваши, которые поселятся
в ней.

32 וְהִשְׁמַתִּי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים

בָּהּ:

וְאֶצְדִּי אָנָּה יְת אֶרְעָא וַיִּצְרִיּוּן עָלֶה בְּעָלֵי דְבְּכִיכּוֹן
דִּיתְבוֹן בָּהּ

Rashi

והשמתי אני את הארץ. זו מדה טובה לישראל שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם, שתהא שוממה מיושביה:

А вас рассею между народами, и
обнажу за вами меч, и земля ваша
будет пустыня, и города ваши будут
развалины.

33 וְאַתְכֶם אֲזַרְהָ בְּגוֹיִם וְהִרִיקְתִּי אַחֲרֵיכֶם חָרֵב

וְהִיְתָה אֶרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָה:

וַיִּתְכוֹן אֲבִדָּר בֵּינִי עַמְמִיָּא וְאַגְרִי בְּתִרְיָכוֹן דְּקָטְלִין
בְּחָרְבָּא וְתִהִי אֶרְעָכוֹן צִדְיָא וְקָרוֹיכוֹן יְהוֹן חָרְבָּא

Rashi

ואתכם אזרה בגוים. זו מדה קשה, שבשעה שבני מדינה גולים למקום אחד רואים זה את זה ומתנחמין, וישראל נזרו כבמזרה, כאדם הזורה שעורים בנפה ואין אחת מהן דבוקה בחבירתה: והריקתי. כששולף החרב מתרוקן הנדן. ומדרשו חרב הנשמטת אחריכם אינה חוזרת מהר, כאדם שמריק את המים ואין סופן לחזור:

והיתה ארצכם שממה. שלא תמהרו לשוב לתוכה, ומתוך כך עריכם יהיו חרבה, נראות לכם חרבות, שבשעה שאדם גולה מביתו ומכרמו ומעירו סופו לחזור כאילו אין כרמו וביתו חרבים, כך שנויה בת"כ (פרק ז, א):

Тогда удовлетворит земля за
субботные годы свои, во все дни
опустения, когда вы будете в земле
врагов ваших: тогда будет покоиться
земля, и тем удовлетворит за
субботные годы свои.

34 אֲזִ תְּרַצָּה הָאָרֶץ אֶת־שְׁבֻתֶיהָ כָּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאַתָּם

בְּאָרֶץ אֹיְבֵיכֶם אֲזִ תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצָת אֶת־שְׁבֻתֶיהָ:

בְּכֹן תְּרַעֵי אֶרְעָא יְת שְׁמֻתָּהּ כָּל יוֹמִין דִּי צִדְיָא
וְאַתּוֹן בְּאֶרַע בְּעָלֵי דְבְּכִיכּוֹן בְּכֹן תִּשְׁמַט אֶרְעָא וְתִרַעֵי
יְת שְׁמֻתָּהּ

Rashi

אז תרצה. תפייס את כעס המקום, שכעס על שמטותיה:

והרצת. למלך את שבתותיה:

Все дни опустения будет она
покоиться за то, что не покоилась в
субботные годы ваши, когда вы жили
на ней.

35 כָּל־יְמֵי הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָהּ

בְּשַׁבְּתֵיכֶם בְּשַׁבְּתֵיכֶם עָלֶיהָ:

כָּל יוֹמִין דִּי צְדִיאָת תִּשְׁמַט יֵת דִּי לֹא שְׁמַטַּת
בְּשַׁמְטִיכוֹן כַּד הָיִיתוֹן יִתְבִּין עָלֶיהָ

Rashi

כל ימי השמה. לשון העשות, ומ"ם דגש במקום כפל שממה:

את אשר לא שבתה. שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד ע' שנות השמטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלשים שנה. שלש מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים, ובני יהודה הכעיסו לפניו מ' שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלים, הוא שנאמר ביחזקאל וְאֵתָה שָׁכַב עַל צִדְדָּה הַשְּׂמָאלִי וגו' (יחזקאל ד, ד), וְכָלִיתָ אֶת אֱלֹהֶה וְשָׁכַבְתָּ עַל צִדְדָּה הַיְּמָנִי שְׁנֵית אַרְבָּעִים יוֹם וְנִשְׁאַתָּ אֶת עֹן בֵּית יְהוּדָה (שם ו), ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין, ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם תאמר שנות מנשה חמשים וחמש היו, מנשה עשה תשובה שלשים ושלוש שנה, וכל שנות רשעו עשרים ושתים, כמו שאמרו באגדת חלק (סנהדרין קג.), ושל אמון שנים, ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו. צא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש שנה שמיטין ויובלות שבהם, והם שש עשרה למאה י"ד שמיטין וב' יובלות הרי לארבע מאות שנה וששים וארבע, לשלשים ושש שנה חמש שמיטות, הרי שבעים חסר אחת, ועוד שנה יתירה שנכנסה בשמטה המשלמת לשבעים. (נ"א ואותו יובל שגלו שלא נגמר בעונם נחשב להם) ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים, וכן הוא אומר בדברי הימים עַד רָצָתָה הָאָרֶץ אֶת שַׁבְּתוֹתֶיהָ וגו', לְמַלְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה (דברים הימים"ב לו, כא):

А в оставшихся из вас — всею
робость в сердце их, в земле врагов
их, и погонит их шелест уносимого
листа, и бегом побегут как от меча, и
падут, хотя и не будет гонителя.

36 וְהַנִּשְׁאָרִים בְּכֶם וְהַבְּאִי מִרְדָּה בְּלִבְכֶם בְּאַרְצָתָהּ

cowardice

to shove
asunder

אִי־בִיהֶם וְרִדְף אֹתָם קוֹל עָלֶיהָ נִדְף וְנָסוּ

experienced

מִנֶּסֶת חֶרֶב וְנִפְּלוּ וְאִין רִדְף:

וְדִישְׁתָּאוֹן בְּכוֹן וְאַעֵל תִּבְרָא בְּלִבְהוֹן בְּאַרְעָתָהּ
דְּסִנְאִיהוֹן וְיִרְדּוּף יִתְהוֹן קַל טְרָפָא דְשִׁקְיָהּ וְיַעֲרָקוּ
בְּמַעֲרִיזָה מִן קָדָם דְּקַטְלִין בְּחִרְבָּא וְיִפְּלוּן וְלִית דְּרִדְף

Rashi

והבאתי מרדך. פחד ורדך לבב מ"ם של מרד יסוד נופל הוא, כמו מ"ם של מועד ושל מוקש:

ונסו מנסת חרב. כאילו רודפים הורגים אותם:

עלה נדף. שהרוח דוחפו ומכהו על עלה אחר ומקשקש ומוציא קול, וכן תרגומו קל טרפא דשקוף, לשון חבטה, שדופת קדים (בראשית מא, ו), שקיפן קדום, לשון משקוף, מקום חבטת הדלת וכן תרגומו של חבורה (שמות כא, כה), משקופי:

И споткнутся друг о друга, как бы от
меча, хотя и не будет гонителя, и не
будет у вас силы устоять пред врагами
вашими.

ויתקלון גבר באחיהי כמקדם דקטלין בחרבא ורדף
לית ולא תהי לכון תקומה קדם בעלי דבכיכון

37 וְכָשְׁלוּ אִישׁ-בְּאֶחָיו כְּמַפְנֵי-חֶרֶב וְרִדְף אֵין וְלֹא-תִהְיֶה

לְכֶם תְּקוּמָה ^{revival} לִפְנֵי אִיבֵיכֶם:

Rashi

וכשלו איש באחיו. כשירצו לנוס יכשלו זה בזה, כי יבהלו לרוץ:

כמפני חרב. כאילו בורחים מלפני הורגים, שיהא בלבבם פחד וכל שעה סבורים שאדם רודפם. ומדרשו (ת"כ פרק ז, ה),

וכשלו איש באחיו, זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה (שבועות לט.):

И погибнете среди народов, и пожрет
вас земля врагов ваших.

ויתבדון ביני עממיא ותגמר יתכון ארע בעלי דבכיכון

38 וְאֲבַדְתֶּם בְּגוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אִיבֵיכֶם:

Rashi

ואבדתם בגוים. כשתהיו פזורים תהיו אבודים זה מזה:

ואכלה אתכם. אלו המתים בגולה:

И оставшиеся из вас исчахнут за
беззаконие свое в земле врагов ваших,
и за беззакония отцов своих вместе с
ними исчахнут они.

ודישתארוון בכון יתמסון בחוביהון בארעתא בעלי
דבכיכון ואף בחובי אבהתהון בישאי דאחידין בידיהון
יתמסון

39 וְהַנִּשְׁאָרִים בְּכֶם יִמְקוּ ^{to melt} בְּעוֹנֵם בְּאַרְצָת אִיבֵיכֶם

ואף בעונת אבתם אתם ימקו:

Rashi

בעונת אבותם אתם. כשעונות אבותם אתם כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם (שם פרק ח, ב — סנהדרין כז):
ימקו. לשון המסה, כמו ימסו, וכמוהו תמקנה בחריהן (זכר' יד, יב), נמקו חבורתי (תהלים לח, ו):

Тогда они будут исповедываться в
беззаконии своем и в беззаконии
отцов своих, при неверности своей, в
которой они вероломствовали против
Меня, также и в том, что ходили
наперекор Мне;

וַיִּזְדוֹן יֵת חוֹבֵיהוֹן וַיֵּת חוֹבֵי אֲבֹהֵיהוֹן בְּשִׁקְרָהוֹן דְּשִׁקְרוּ
קִדְמִי וְאַף דִּי הִלִּיכוּ קִדְמִי בְּקִשְׁיוֹ

За что и Я поступил наперекор им, и
отвел их в землю врагов их: разве
тогда покорится необрезанное сердце
их, и тогда удовлетворят они за
беззаконие свои;

אַף אֲנִי אֶהְיֶה עֲמָהוֹן בְּקִשְׁיוֹ וְאַעֲיִל יִתְהוֹן בְּאַרְעֵי בְּעֵלֵי
דְּבִבֵּיהוֹן אוֹ בִּכְן יִתְבַּר לְבָהוֹן טַפְשָׁא וּבִכְן יִרְעוֹן יֵת
חוֹבֵיהוֹן

40 וַהֲתוֹדוּ אֶת־עוֹנֵם וְאֶת־עֲוֹן אֲבֹתָם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר

מַעַלְוֵבֵי וְאַף אֲשֶׁר־הִלְכוּ עִמִּי בְּקָרִי:

41 אֶף־אֲנִי אֶלֶף עִמָּם בְּקָרִי וְהִבֵּאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אִי־בֵיהֶם

אוֹ־אֲזִי יִכְנַע לְבָבָם הָעֵל וְאֲזִי יִרְצוּ אֶת־עוֹנֵם: properly

Rashi

והבאתי אתם. אני בעצמי אביאם. זו מדה טובה לישראל, שלא יהיו אומרים הואיל וגלינו בין האומות עובדי אלילים נעשה כמעשיהם, אני איני מניחם, אלא מעמיד אני את נביאי ומחזירן לתחת כנפי, שנאמר וְהָעֵלָה עַל רוֹחָכֶם הָיָה לֹא תִהְיֶה וגו' (יחזקאל כ, לב), הִי אֲנִי וגו' אִם לֹא בְּיַד הָזָקָה וגו' (שם לג. ת"כ שם ה):
או אז יכנע. כמו אז נודע כי שור נגח הוא (שמות כא, לו), אם אז יכנע. לשון אחר אולי, שמא אז יכנע לבבם וגו':
ואז ירצו את עונם. יכפרו על עונם ביסוריהם:

Тогда вспомню завет Мой с Иаковом,
и завет Мой с Исааком и завет Мой с
Авраамом вспомню, и землю
вспомню;

וְדָכִירָנָא יִתְ קִימִי דְעָם יַעֲקֹב וְאַף יִתְ קִימִי דְעָם יִצְחָק
וְאַף יִתְ קִימִי דְעָם אַבְרָהָם אָנָּא דְכִיר וְאַרְעָא אָנָּא
דְכִיר

Rashi

וזכרתי את בריתי יעקב. בחמשה מקומות נכתב מלא, ואלהיו חסר בחמשה מקומות, יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו:

וזכרתי את בריתי יעקב. למה נמנו אחרונות, כלומר, כדאי הוא יעקב הקטן לכך, ואם אינו כדאי, הרי יצחק עמו, ואם אינו כדאי הרי אברהם עמו, שהוא כדאי. ולמה לא נאמרה זכירה ביצחק, אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח:

Когда земля запущена будет, — без
них, и удовлетворит за субботные
годы свои в опустении от них, а они
удовлетворят за беззаконие свое,
поелику пренебрегли законы Мои, и
постановления Мои отринула душа
их.

וְאַרְעָא תִתְרַטֵּשׁ מִנְהוֹן וְתִרְעִי יִתְ שְׁמִיטָהּ בְּדַדְדִּיאַת
מִנְהוֹן וְאַנּוּן יִרְעוּן יִתְ חוֹבִיהוֹן לְוִטִּין חֶלֶף בְּרָכּוֹן אִיתִי
עֲלֵיהוֹן בְּדִיל דְּבִדְיָנִי קָצוּ וְיִתְ קִימִי רַחֲמָת נִפְשָׁהוֹן

Rashi

יען וביען. גמול, ובגמול אשר במשפטי מאסו:

42 וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף
אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר:

43 וְהָאָרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם וְתִרְצֶן אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ בְּהִשָּׁמָה מֵהֶם

וְהֵם יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבִיעַן בְּמִשְׁפָּטִי מֵאִסּוֹ
וְאֶת־חֻקְתִּי גִעְלָה נַפְשָׁם:

Однако и тогда, когда они будут в
земле врагов своих, не презрю их и не
отрину их до того, чтобы истребить
их, нарушая завет Мой с ними, ибо Я
Превечный, Бог их.

וְאִם בְּרֵם דָּא בְּמַהוּיָהוֹן בְּאַרְעַ בְּעָלֵי דְבְּיָהוֹן לֹא
אַרְטִשְׁנוֹן וְלֹא אֶרְחַקְנוֹן לְשִׁיזְיוּתָהוֹן לְאַשְׁנָאָה קִימִי
עֲמָהוֹן אֲרִי אָנָּה יְיָ אֱלֹהֵהוֹן

44 וְאִם-גַּם זֹאת בְּהֵיוֹתְם בָּאָרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא-מֵאַסְתִּים

וְלֹא-גְעַלְתִּים לְכָלְתָם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם כִּי אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיהֶם:

Rashi

ואף גם זאת. ואף אפילו אני עושה עמהם זאת, הפורענות אשר אמרתי, בהיותם בארץ אויביהם, לא מאסתי לכלותם ולהפר
בריתי אשר אתם:

Но вспомню для них завет с
предками, которых Я вывел из земли
Египетской пред глазами народов,
чтобы быть им Богом: Я Превечный.

וְדַכִּירְנָא לְהוֹן קִים קְדָמָאֵי דִּי אֶפְקִית יְתָהוֹן מֵאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם לְעֵינֵי עַמְמָא לְמַהוּיָהוּ לְהוֹן לְאַלְהָא אָנָּה יְיָ

45 וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁנִּים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֹתָם מֵאֶרֶץ

מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהָיִת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה:

Rashi

ברית ראשונים. של שבטים:

Вот постановления и законы и
наставления, которые установил
Превечный между Собою и сынами
Израилевыми на горе Синае, чрез
Моисея.

אַלִּין קִימִיָּא וְדִינִיָּא וְאֹרִיתָא דִּי יְהֵב יְיָ בֵּין מִימְרָהּ וּבֵין
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְּסִינֵי בִידָא דְּמֹשֶׁה

46 אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בְּיָדוֹ

וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד-מֹשֶׁה: (פ)

Rashi

והתורה. אחת בכתב ואחת בעל פה, מגיד שכולם נתנו למשה בסיני:

שישי

ויקרא 27

И говорил Превечный Моисею,
сказав:

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר

Объяви сынам Израилевым, и скажи
им: когда кто по обету посвящает
лица, по оценке, Превечному.

2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֹא נָדָר

בְּעֶרְכָּךְ נִפְשָׁת לַיהוָה:

מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר אָרִי יִפְרֹשׁ נָדָר
בְּפָרְסוֹן נִפְשָׁתָא קָדָם יְיָ

Rashi

כי יפלא. יפריש בפיו:

בערכך נפשתי. ליתן ערך נפשו, לומר ערך דבר שנפשו תלויה בו, עלי:

То да будет: при оценке мужчины от
двадцати лет до шестидесяти, оценка
эта должна быть в пятьдесят сиклей
серебряных, по сиклю священному.

3 וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזֶּכֶר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן־שִׁשִּׁים

שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

וְהָיָה פְּרָסָנָה דְּכוּרָא מִבֶּר עֶסְרִין שָׁנִין וְעַד בֶּר שִׁתִּין

שָׁנִין וְהָיָה פְּרָסָנָה חֲמִשִּׁין סָלְעִין דְּכֶסֶף בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא

Rashi

והיה ערכך גוי'. אין ערך זה לשון דמים, אלא בין שהוא יוקר בין שהוא זול, כפי שניו, הוא הערך הקצוב עליו בפרשה זו:

ערכך. כמו ערך, וכפל הכפ"ן, לא ידעתי מאיזה לשון הוא:

Если же это женщина, то оценка
должна быть в тридцать сиклей.

4 וְאִם־נָקְבָהּ הִוא וְהָיָה עֶרְכָּךְ שְׁלִשִּׁים שֶׁקֶל:

וְאִם נִקְוֶבֶתָּא הִיא וְיֵהִי פְרָסָנָה תִּלְתִּין סִלְעִין

А если это лице от пятилетнего до двадцатилетнего возраста, то оценка должна быть мужчине в двадцать сиклей, женщине же в десять сиклей.

וְאִם מִבֶּר חֲמֵשׁ שָׁנִין וְעַד בֶּר עֶסְרִין שָׁנִין וְיֵהִי פְרָסָנָה
דְּכוּרָא עֶסְרִין סִלְעִין וְלִנְקֻבֶּתָּא עֶסֶר סִלְעִין

5 וְאִם מִבֶּר חֲמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן-עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכּוֹ

הַזָּכָר עֶשְׂרִים שֶׁקֶלִים וְלִנְקֻבָּה עֶשְׂרֵת שֶׁקֶלִים:

Rashi

וְאִם מִבֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים. לֹא שִׁיחָא הַנּוֹדֵר קֹטֵן שְׂאִין בְּדַבְרֵי קֹטֵן כְּלוּם, אֲלֵא גְדוֹל שְׂאֵמֶר עֶרֶךְ קֹטֵן הַזֶּה שֶׁהוּא בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים עָלֶי:

Если же это лице от одномесячного до пятилетнего возраста, то оценка мужчине должна быть в пять сиклей серебряных, а женщине оценка в три сикля серебряных,

וְאִם מִבֶּר יָרְחָא וְעַד בֶּר חֲמֵשׁ שָׁנִין וְיֵהִי פְרָסָנָה
דְּכוּרָא חֲמֵשׁ סִלְעִין דְּכָסָף וְלִנְקֻבֶּתָּא פְרָסָנָה תִּלְתִּין
סִלְעִין דְּכָסָף

6 וְאִם מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן-חֲמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכּוֹ הַזָּכָר

חֲמִשָּׁה שֶׁקֶלִים כָּסֶף וְלִנְקֻבָּה עֶרְכּוֹ שְׁלֹשֶׁת שֶׁקֶלִים

כָּסֶף:

Но если это лице от шестидесятилетнего возраста и выше, то, если это мужчина, пусть будет оценка в пятнадцать сиклей, женщине же — в десять сиклей.

וְאִם מִבֶּר שְׁתַּיִן שָׁנִין וְלַעֲלָא אִם דְּכוּרָא וְיֵהִי פְרָסָנָה
חֲמֵשׁ עֶסְרֵי סִלְעִין וְלִנְקֻבֶּתָּא עֶסֶר סִלְעִין

7 וְאִם מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וְלַעֲלָא אִם-זָכָר וְהָיָה עֶרְכּוֹ

חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁקֶל וְלִנְקֻבָּה עֶשְׂרֵה שֶׁקֶלִים:

Rashi

וְאִם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה וְגו'. כְּשִׁמְגִיעַ לִימֵי הַזְקָנָה הָאִשָּׁה קְרוּבָה לְהַחֲשֵׁב כְּאִישׁ, לְפִיכָךְ הָאִישׁ פּוֹחַת בַּהֲזַדְקָנוּ יוֹתֵר מִשְׁלִישׁ בְּעֶרְכוֹ, וְהָאִשָּׁה אֵינָה פּוֹחַת אֲלֵא שְׁלִישׁ בְּעֶרְכָּהּ, דְּאִמְרֵי אִינְשֵׁי (עֲרֻכִּין יט.) סָבָא בְּבִיתָא פָּחָא בְּבִיתָא, סָבָתָא בְּבִיתָא סִימָא בְּבִיתָא וְסִימָנָא טָבָא בְּבִיתָא:

Если же он слишком беден для таковой оценки, то пусть представят его пред священника, и оценит его священник: по мере того, как достаточно состояние обетника, пусть оценит его священник.

וְאִם מְסָפֵן הוּא מִפְּרִסְיָה וּקִימָנָה קָדָם כֹּהֵנָא וַיִּפְרוֹס
יְתֵה כֹהֵנָא עַל מִימַר דִּי תִדְבֵּק יָדָא דְנוֹדְרָא יִפְרִסְיָה
כֹּהֵנָא

8 וְאִם-מָדָּה הוּא מְעַרְכָּד וְהָעִמִּידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן
וְהָעִרִיף אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל-פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָד הַנֹּדֶר
וְעִרְכָּנוּ הַכֹּהֵן: (ס)

Rashi

וּאִם מָדָּה הוּא. שְׂאִין יָדוֹ מִשְׁגָּת לִיתֵּן הָעֵרֶךְ הַזֶּה:
וְהָעִמִּידוּ. לְנַעֲרֵךְ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְעִרְכָּנוּ לִפִּי הַשְּׁגָת יָדוֹ שֶׁל מַעֲרִיךְ:
עַל פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג. לִפִּי מָה שִּׁישׁ לוֹ יִסְדְּרֵנוּ, וַיִּשְׁאִיר לוֹ כַּדִּי חַיִּיו, מִטָּה כֹר וְכֹסֶת וְכֹלֵי אֹמֶנוֹת, אִם הִיא חֹמֶר מִשְׁאִיר לוֹ חֲמוּר
(עֵרְכִין כג:)

А если это скот, из которого приносят приношение Превечному, то все, что он ни назначает из этого Превечному, должно быть свято.

וְאִם בְּעִירָא דִּי יִקְרְבוּ מִנָּה קִרְבָּנָא קָדָם יְיָ כָּל דִּי יִתֵּן
מִנָּה קָדָם יְיָ יְהִי קוֹדֶשׁ

9 וְאִם-בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קִרְבָּן לַיהוָה כָּל אֲשֶׁר
יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה-קֹּדֶשׁ:

Rashi

כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ. אָמַר רַגְלָהּ שֶׁל זֶה עוֹלָה, דְּבִרְיוֹ קִיּוּמִין, וְתַמְכָּר לְצִרְכֵּי עוֹלָה, וְדַמְיָה חוֹלִין, חוּץ מִדָּמֵי אוֹתוֹ הָאֵבֶר:

Он не должен выменивать его, ни
заменять его, хорошее ли худым, или
худое хорошим; если же он будет
заменять скотину скотиною, то и она
и замен её должны быть святы.

לֹא יִחַלֶּפְנָה וְלֹא יַעֲבֹר יְתֵה טָב בְּבִישׁ אוֹ בִישׁ בְּטָב
וְאִם חֲלָפָא יִחַלֵּף בְּעִירָא בְּבִעִירָא וְיֵהִי הוּא וְחִלּוּפֵי יֵהִי
קָדִישׁ

10 לֹא יִחַלֶּפְנָה וְלֹא יַעֲבֹר יְתֵה טָב בְּבִישׁ אוֹ בִישׁ בְּטָב
to alter properly

בְּטָב וְאִם הָמָר יִמִּיר בְּהֵמָה בְּבֵהֶמָה וְהִיָּה הוּא
exchange
וְתִמְוִירְתּוֹ יִהְיֶה קָדֹשׁ:

Rashi

טוב ברע. תם בבעל מום (ת"כ פרק ט, ו):
או רע בטוב. וכל שכן טוב בטוב, ורע ברע (תמורה ט):

А если это какаянибудь скотина
нечистая, каковой не приносят в
приношение Превечному, то пусть он
поставит скотину пред священника.

וְאִם כָּל בְּעִירָא מְסֻאָבָא דִּי לֹא יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרְבָּן
קָדִים יִי וְיָקִים יֵת בְּעִירָא קָדִים כְּהֵנָּה

11 וְאִם כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא־יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרְבָּן

לִיהוָה וְהִעֲמִיד אֶת־הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן:

Rashi

ואם כל בהמה טמאה. בבעלת מום הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה, ולמדך הכתוב שאין קדשים תמימים יוצאין לחולין
בפדיון, אלא א"כ הוממו (שם לב: — ת"כ פרשתא ד, א):

И священник оценит ее; хорошая ли
она или худая, по оценке священника
так и будет.

וְיַפְרוֹס כְּהֵנָּה יְתֵה בֵּין טָב וּבֵין בִּישׁ כְּפָרְסָנָא דְכְּהֵנָּה
כֵּן יֵהִי

12 וְהִעֲרִיד הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טָב וּבֵין רָע כְּעֶרְפֹּן הַכֹּהֵן כֵּן

יִהְיֶה:

Rashi

כערכך הכהן כן יהיה. לשאר כל אדם הבא לקנותה מיד הקדש:

И если он пожелает выкупить ее, то
пусть прибавит к оценке пятую долю.

וְאִם מִפְּרֶק יִפְרָקָהּ וְיוֹסֵף חֲמִשָּׁה עַל פְּרִסָּהּ

13 וְאִם-גָּאֵל יִגְאֹלָהּ וְיוֹסֵף חֲמִישָׁתוֹ ^{fifth} עַל-עֶרְכָּהּ:

Rashi

וּאִם גָּאֵל יִגְאֹלָהּ. בְּבַעֲלִים הַחֲמִיר הַכְּתוּב, לְהוֹסִיף חוּמֶשׁ, וְכֵן בְּמִקְדִּישׁ בֵּית, וְכֵן בְּמִקְדִּישׁ אֶת הַשְּׂדֵה, וְכֵן בַּפְּדִיּוֹן מֵעֶשֶׂר שָׁנִי, הַבְּעִלִּים מוֹסִיפִין חוּמֶשׁ, וְלֹא שֶׁאֵר כָּל אָדָם (ת"כ שם ז):

Когда же кто посвящает дом свой в
святиню Превечному, то пусть
священник оценит его; хороший ли
он или худой, как оценит его
священник, так и состоится.

14 וְאִישׁ כִּי-יִקְדֹּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָעִרִיכוֹ הִפְלִיחַ

בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיף אֹתוֹ הִפְלִיחַ כֵּן יָקוּם:

וְגִבֹּר אֲרִי יִקְדֹּשׁ יֵת בֵּיתָהּ קוֹדֶשׁא קָדָם יי וְיִפְרָסָהּ

כִּהְנָא בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ כְּמָא דִּי יִפְרוֹס יֵתָה כִּהְנָא כֵּן

יָקוּם

И если посвятивший выкупает дом
свой, то пусть прибавит к тому пятую
долю оценочного серебра, и он
останется за ним.

15 וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ וְיוֹסֵף חֲמִישִׁית

כֶּסֶף-עֶרְכָּהּ עָלָיו וְהָיָה לוֹ:

וְאִם דֹּאקְדֹּשׁ יִפְרוֹק יֵת בֵּיתָהּ וְיוֹסֵף חוּמֶשׁ כֶּסֶף

פְּרִסָּהּ עָלֻהָ וְהָיָה לָהּ

שביעי

А если из полей владения своего
посвящает кто Превечному, то оценка
должна быть по мере посева его:
посев хомера ячменя в пятьдесят
сиклей серебра.

וְאִם מִחֶקֶל אֶחָסְנָתָהּ יִקְדִּישׁ גִּבֵּר קֶדֶם יְיָ וְהִיא פְּרֻסָּה
לְפָנֶיךָ זֶרַע בָּר זֶרַע כֹּר שְׁעוּרִין בְּחֻמְשֵׁין סֶלְעִין דְּכֶסֶף

16 וְאִם | מִשְׁנֵה אֶחָזְתּוֹ יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ

לְפִי זֶרַע זֶרַע חֶמֶר שְׁעוּרִים בְּחֻמְשֵׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף:

barley

Rashi

והיה ערכך לפי זרעו. ולא כפי שוויה, אחת שדה טובה ואחת שדה רעה פדיון הקדשן שוים, בית כור שעורים בחמשים שקלים, כך גזירת הכתוב, והוא שבא לגאלה בתחלת היובל, ואם בא לגאלה באמצעו נותן לפי החשבון, סלע ופונדיון לשנה (ערכין כה.). לפי שאינה הקדש אלא למנין שני היובל, שאם נגאלה הרי טוב, ואם לאו הגובר מוכרה בדמים הללו לאחר ועומדת ביד הלוקח עד היובל כשאר כל השדות המכורות, וכשהיא יוצאה מידו חוזרת לכהנים של אותו משמר שהיובל פוגע בו ומתחלקת ביניהם (שם כה:), זהו המשפט האמור במקדיש שדה, ועכשיו אפרשנו על סדר המקראות:

Если с юбилейного года посвятил он
поле свое, то по этой оценке должно
состояться.

אִם מִשְׁנֵה דִּיּוּבֵלָא יִקְדִּישׁ חֶקֶלָה כְּפֶרֶסְנָה יְקוּם

17 אִם-מִשְׁנֵה הַיֵּבֶל יִקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ כְּעֶרְכָּךְ יְקוּם:

Rashi

אם משנת היובל יקדיש וגו'. אם משעברה שנת היובל מיד הקדישה ובא זה לגאלה מיד: כערכך יקום. כערך הזה האמור יהיה, חמשים כסף יתן:

Если же после юбилейного года
посвятил он поле свое, то пусть
священник рассчитает для него
серебро лишь по мере годов,
оставшихся до юбилейного года,
убавляя таким образом от оценки.

וְאִם בְּתֵר יוֹבֵלָא יִקְדָּשׁ חֲקֵלָה וַיַּחֲשֹׁב לָהּ כֶּהֱנָא יֵת
כֶּסֶפָא עַל מִימַר שְׁנִיָּא דְאַשְׁתָּאָרָן עַד שְׁתָּא דְיוֹבֵלָא
וַיִּתְּמַנַּע מִפְּרִסְנָהּ

18 וְאִם-אַחֲרֵי הַיֵּבֶל יִקְדָּשׁ שָׂדֵהוּ וַיַּחֲשֹׁב-לוֹ הַכֹּהֵן

אֶת-הַכֶּסֶף עַל-פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתֵרֹת עַד שְׁנַת הַיֵּבֶל

to scrape
off

וַיִּגְרַע מֵעֶרְכָּהּ:

Rashi

ואם אחר היבל יקדיש משנת היובל ונשתהה ביד גזבר ובא זה לגאלה אחר היובל:
וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות. כפי חשבון. כיצד הרי קצב דמיה של ארבעים ותשע שנים חמשים שקל,
הרי שקל לכל שנה ושקל יתר על כולן, והשקל ארבעים ושמנה פונדיונין, הרי סלע ופונדיון לשנה אלא שחסר פונדיון אחד
לכולן, ואמרו רבותינו (בכורות נ.) שאותו פונדיון קלבון לפרוטרוט, והבא לגאול יתן סלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד
שנת היובל:
ונגרע מערכה. מנן השנים שמשנת היובל, עד שנת הפדיון:

И если выкупает поле посвятивший
его, то он должен прибавить к тому
пятую долю оценочного серебра, и
оно останется за ним.

וְאִם מִפְּרָק יִפְרוֹק יֵת חֲקֵלָא דְאַקְדָּשׁ יִתֵּהּ וַיּוֹסֶף
חֹמֶשׁ כֶּסֶף פְּרִסְנָהּ עֲלוֹהֵי וַיְקוּם לָהּ

19 וְאִם-גָּאֹל יִגְאֹל אֶת-הַשָּׂדֶה הַמִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וַיּוֹסֶף

fifth

חֹמֶשֶׁית כֶּסֶף-עֶרְכָּהּ עָלָיו וַיָּקָם לוֹ:

Rashi

ואם גאל יגאל. המקדיש אותו יוסיף חומש על הקצבה הזאת:

Если же он не выкупил поля, или
если продали поле другому человеку,
то уже больше нельзя выкупить его.

וְאִם לֹא יִפְרוֹק יֵת חֲקֵלָא וְאִם זָבִין יֵת חֲקֵלָא לְגַבֵּר
אַחֲרֵי לֹא יִתְּפָרַק עוֹד

20 וְאִם-לֹא יִגְאֹל אֶת-הַשָּׂדֶה וְאִם-מָכַר אֶת-הַשָּׂדֶה לְאִישׁ

אַחֲרֵי לֹא יִגְאֹל עוֹד:

Rashi

ואם לא יגאל את השדה. המקדיש:

ואם מכר. הגזבר (ערכין כה:):

את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד. לשוב ביד המקדיש:

И это поле, когда оно отойдет в
юбилей, должно быть свято

Превечному, как бы поле зачатое:
священнику достается оно, как
владение его.

21 וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיּוֹבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה כְּשֵׂדֵה הַחֶרֶם

לְכֹהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ:

וְיִהְיֶה חֲקָלָא בְּמִפְקָא בַּיּוֹבֵל קוֹדֶשׁא קָדָם יי כְּחֲקָל
חֶרֶםא לְכֹהֵנָא תִּהְיֶה אֲחֻסְנָתָה

Rashi

והיה השדה בצאתו ביובל. מיד הלוקחו מן הגזבר, כדרך שאר שדות היוצאות מיד לוקחיהם ביובל:
קדש לה'. לא שישוב להקדש בדק הבית ליד הגזבר, אלא כשדה החרם הנתון לכהנים, שנאמר כָּל חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לַיהוָה
(במדבר יח, יד), אף זו תתחלק לכהנים של אותו משמר שיום הכפורים של יובל פוגע בו (ערכין כח:):

А если купленное им поле, которое
не из полей владения его, посвятил
он Превечному,

22 וְאִם אֶת־שָׂדֶה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשָּׂדֶה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדֹּשׁ

לַיהוָה:

וְאִם יֵת חֲקָל זְבִינוּהִי דִי לֹא מִחֲקָל אֲחֻסְנָתָה יִקְדֹּשׁ
קָדָם יי

Rashi

ואם את שדה מקנתו וגו'. חלוק יש בין שדה מקנה לשדה אחוזה, ששדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביובל, לפי שאינו יכול
להקדישה אלא עד היובל, שהרי ביובל היתה עתידה לצאת מידו ולשוב לבעלים, לפיכך, אם בא לגאלה, יגאל בדמים הללו
הקצובים לשדה אחוזה, ואם לא יגאל, וימכרנה גזבר לאחר, או אם לא יגאל הוא, בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו
מאתו, אותו שהקדישה, ופן תאמר לאשר קנהו הלוקח הזה האחרון מאתו, וזהו הגזבר, לכך הוצרך לומר לאשר לו אחוזת
הארץ, מירושת אבות, וזהו בעלים הראשונים שמכרוה למקדיש (שם כו:):

То пусть рассчитает для него
священник количество оценки до
юбилейного года, и он должен отдать
по этой оценке в тот же день, как
святыню Превечному.

וַיַּחְשֹׁב לָהּ כַּהֵנָּה יֵת מִנֵּין פְּרֻסָּה עַד שְׁתֵּא דְיֻבְלָא
וַיִּתֵּן יֵת פְּרֻסָּה בְּיוֹמָא הַהוּא קוּדְשָׁא קָדָם יי

А в юбилейный год переходит поле к
тому, у которого он купил его, кому
принадлежит владение той земли.

בְּשִׁתֵּא דְיֻבְלָא יָתוּב חֻקְלָא לְדִזְבְּנָה מִנָּה לְדִדְלִיָּה
אַחֲסִנַּת אֶרְעָא

И всякая оценка должна быть по
сиклю священному, в двадцать гер
должен быть сикль.

וְכָל פְּרֻסָּה יְהִי בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא עֶסְרִין מְעִין יְהִי סֻלְעָא

23 וַיַּחְשֹׁב-לּוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסֵּת הָעֶרְכָּךְ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל
וַיִּתֵּן אֶת-הָעֶרְכָּךְ בְּיוֹם הַהוּא קָדֵשׁ לַיהוָה:

24 בְּשִׁנַּת הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לְאִשֶּׁר קָנָהּוּ מֵאֲמֹתוֹ
לְאִשְׁרֵי-לֹו אַחֲזַת הָאָרֶץ:

25 וְכָל-עֶרְכָּךְ יִהְיֶה בְּשֻׁקֵּל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה
a gerah or small weight

הַשֻּׁקֵּל: (ס)

Rashi

וכל ערכך יהיה בשקל הקדש. כל ערכך שכתוב בו שקלים יהיה בשקל הקדש:
עשרים גרה. עשרים מעות, כך היו מתחלה, ולאחר מכאן הוסיפו שתות, ואמרו רבותינו (בכורות נ.). שש מעה כסף דינר,
עשרים וארבע מעות לסלע:

Только первородного — который по
первородству принадлежит
Превечному — из скота, его не
должен никто посвящать; крупный ли
скот то, или мелкий, — Превечному
принадлежит он.

בָּרֶם בּוֹכְרָא דִּי יִתְבַּכֵּר קָדָם יי בְּבַעֲרָא לֹא יִקְדֵּשׁ גִּבֹּר
יִתֵּה אִם תּוֹר אִם אֹמֶר דִּי הוּא

26 אֲדָ-בְכֹר אֲשֶׁר-יִבְכֹּר לַיהוָה בְּבִהְמָה לֹא-יִקְדֹּשׁ אִישׁ
אֹתוֹ אִם-שׁוֹר אִם-שֶׁה לַיהוָה הוּא:

Rashi

לא יקדיש איש אתו. לשם קרבן אחר, לפי שאינו שלו:

Если же из нечистого скота это, то
пусть выкупит он по оценке, и
прибавит к тому пятую долю; а если
не выкупают его, то должно продать
по оценке.

וְאִם בְּבַעֲיָרָא מְסֻבָּא וְיִפְרוֹק בְּפִרְסָנָהּ וְיוֹסֵף חֲמִישָׁה
עֲלוֹהֵי וְאִם לֹא יִתְפָּרֵק וְיִזְדָּבֵן בְּפִרְסָנָהּ

27 וְאִם בְּבַהֲמָה הַטְּמְאָה וּפְדָה בְּעֶרְכָּהּ וְיוֹסֵף חֲמִישָׁתוּ עָלֶיהָ

וְאִם-לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכָּהּ:

Rashi

ואם בבמה הטמאה וגו'. אין המקרא הזה מוסב על הבכור, שאין לומר בבכור בהמה טמאה ופדה בערכך, וחמור אין זה, שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה, והוא מתנה לכהן ואינו להקדש, אלא הכתוב מוסב על ההקדש, שהכתוב שלמעלה דבר בפדיון בהמה טהורה שהוממה, וכאן דבר במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית (מנחות קא):
ופדה בערכך. כפי מה שיעריכנה הכהן:
ואם לא יגאל. ע"י בעלים (ת"כ פרק ב, ב):
ונמכר בערכך. לאחרים:

Однако никакое заклѣтое имущество,
которое человек под заклѣтием
посвящает Превечному, из всего, что
принадлежит ему, из человеков или
из скота, или из полей владения его,
не продается, ниже выкупается;
всякое заклѣтое имущество есть
великая святыня Превечному.

בְּרֵם כָּל חֲרָמָא דִּי יִחְרַם גְּבֵר קָדָם יְיָ מִכָּל דִּי לֵיהּ
מֵאֲנָשָׁא וּבַעֲיָרָא וּמִחֻקְלָא אֲחֻסְנִיתָהּ לֹא יִזְדָּבֵן וְלֹא
יִתְפָּרֵק כָּל חֲרָמָא קָדָשׁ קוּדְשִׁין הוּא קָדָם יְיָ

28 אֲדָם-כָּל-חֲרָם אֲשֶׁר יִחְרַם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל-אֲשֶׁר-לוֹ

מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׁנֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכַר וְלֹא יִגָּאֵל

כָּל-חֲרָם קָדָשׁ-קֳדָשִׁים הוּא לַיהוָה:

Rashi

אך כל חרם וגו'. נחלקו רבותינו בדבר (ערכין כח:), יש אומרים סתם חרמים להקדש (שם ה), ומה אני מקיים כל חרם בישראל לך יהיה (במדבר יח, יד), בחרמי כהנים, שפירש ואמר הרי זה חרם לכהן, ויש שאמרו סתם חרמים לכהנים:
לא ימכר ולא יגאל. אלא ינתן לכהן, לדברי האומר סתם חרמים לכהנים, מפרש מקרא זה בסתם חרמים, והאומר סתם

חרמים לבדק הבית, מפרש מקרא זה, בחרמי כהנים, שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם פדיון (ערכין כח:), עד שיבואו ליד כהן, וחרמי גבוה נפדים:

כל חרם קדש קדשים הוא. האומר סתם חרמים לבדק הבית, מביא ראיה מכאן, והאומר סתם חרמים לכהנים, מפרש כל חרם קדש קדשים הוא לה', ללמד שחרמי כהנים חלים על קדשי קדשים, ועל קדשים קלים, ונותן לכהן כמו ששנינו במסכת ערכין (כח:): אם נדר, נותן דמיהם, ואם נדבה, נותן את טובתה: מאדם. כגון שהחרים עבדיו ושפחותיו הכנענים (שם כח:):

Все заклѣтое, что предано заклѣтию
из человеков, не выкупается, оно
подлежит смерти.

29 כָּל־חֶרֶם אֲשֶׁר יִחְרַם מִן־הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמָת:

כָּל חֶרֶם דִּי יִתְחַרֵּם מִן אִנְשָׁא לֹא יִתְפָּרֵק אֶתְקַטְלָא
יִתְקַטֵּל

Rashi

כל חרם אשר יחרם וגו'. היוצא ליהרג ואמר אחד ערכו עלי, לא אמר כלום (שם ו. — ת"כ שם ז):
מות יומת. הרי הולך למות, לפיכך לא יפדה, אין לו לא דמים, ולא ערך:

И всякая десятина с земли, из семян
земли, из древесных плодов,
принадлежит Превечному: это
святыня Превечному.

30 וְכָל־מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיהוָה

הוא קָדֵשׁ לַיהוָה:

וְכָל מַעֲשֵׂרָא דְאַרְעָא מִזְרַעָא דְאַרְעָא מִפְּרִי אֵילָנָא דִּי
הוא קוֹדֶשׁא קָדָם יי

Rashi

וכל מעשר הארץ. במעשר שני הכתוב מדבר:
מזרע הארץ. דגן:
מפרי העץ. תירוש ויצהר:

לה' הוא. קנאו השם ומשולחנו צוה לך לעלות ולאכול בירושלים, כמו שנאמר וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעֲשֵׂר דְגָנְךָ תִּירֶשֶׁךָ וגו' (דברים יד, כג — קידושין נג:):

Но если кто пожелает выкупить что
либо из десятины своей; то он должен
прибавить к тому пятую часть.

וְאִם מִפֶּרֶק יִפְרוֹק גֹּבֶר מִמַּעֲשֵׂרָה חֲמִשָּׁה יוֹסֵף עָלָיו

31 וְאִם-גָּאֵל יִגָּאֵל אִישׁ מִמַּעֲשֵׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו:

Rashi

ממעשרו. ולא ממעשר חבירו, הפודה מעשר של חבירו אין מוסיף חומש (שם כד). ומה היא גאולתו, כדי להתירו באכילה בכל מקום, והמעות יעלה ויאכל בירושלים, כמו שכתוב וְנִתְּתָה בַּכֶּסֶף וגו':

А что до десятины из крупного и
мелкого скота, всего, что проходит
под посохом, то десятое посвящается
Превечному.

וְכָל מַעֲשֵׂר תוֹרִין וְעַן כָּל דִּיעְבֵּר תַּחֲתֵי חֲטָרָא
עֲשִׂירָאָה יְהִי קֳדִישׁ קָדָם יי

32 וְכָל-מַעֲשֵׂר בֶּקָר וְצֹאן כָּל אֲשֶׁר-יַעֲבֹר תַּחַת הַשֹּׁבֵט

tenth

הָעֲשִׂירִי יְהִי-קֹדֶשׁ לַיהוָה:

Rashi

תחת השבט. כשבא לעשרן מוציאן בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט צבועה בסקרא להיות ניכר שהוא מעשר, כן עושה לטלאים ועגלים של כל שנה ושנה (בכורות נח:):
יהיה קדש. ליקרב למזבח דמו ואמוריו, והבשר נאכל לבעלים, שהרי לא נמנה עם שאר מתנות כהונה, ולא מצינו שיהא בשרו ניתן לכהנים:

Не должно разбирать, хорошее ли то,
или худое, и не должно заменять его;
если же заменяют его, то и оно и
замен его должны быть святы, оно не
выкупается.

לֹא יִבְקֹר בֵּין טָב לְבִישׁ וְלֹא יַחֲלִפְנָה וְאִם חֲלָפָא
יַחֲלִפְנָה וִיהִי הוּא וְחִלּוּפָהּ יְהִי קוֹדֶשׁ לֹא יִתְפָּרֵק

33 לֹא יִבְקֹר בֵּין-טוֹב לָרַע וְלֹא יִמְיָנוּ וְאִם-הֶמֶר

to alter

יִמְיָנוּ וְהָיָה-הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יְהִי-קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל:

exchange

Rashi

לא יבקר וגו'. לפי שנאמר וְכָל מִבְחָר נִדְרִיכֶם (שם יב, יא), יכול יהא בורר ומוציא את היפה, תלמוד לומר לא יבקר בין טוב לרע, בין תם בין בעל מום, חלה עליו קדושה, ולא שיקריב בעל מום, אלא יאכל בתורת מעשר, ואסור ליגזז וליעבד (בכורות יד:):

Вот заповеди, которые заповедал
Превечный Моисею для сынов
Израилевых на горе Синае.

34 אֱלֹהֵי הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי:

אֵלֶּיךָ פְּקוּדֵיָא דִּי פְקִידַי יְיָ יֵת מֹשֶׁה לְּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּטוֹרָא דְּסִינַי

Jeremiah 16:19-17:14

הפטרה — ירמיהו

הפטרה

ירמיהו 16

O LORD, my strength, and my
stronghold, And my refuge, in the day
of affliction, Unto Thee shall the nations
come From the ends of the earth, and
shall say: 'Our fathers have inherited
nought but lies, Vanity and things
wherein there is no profit.'

Shall a man make unto himself gods,
And they are no gods?

Therefore, behold, I will cause them to
know, This once will I cause them to
know My hand and My might; And
they shall know that My name is the
LORD.

19 יְהוָה עֲזִי וּמַצְעָנִי וּמְנוּסִי ^{refuge} בְּיוֹם צָרָה אֱלֹהֵי גוֹיִם יִבְאֹוּ

מֵאַפְסֵי־אָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶחָד־שֶׁקֶר נָחֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל

וְאִין־בָּם מוֹעִיל ^{properly} :

20 הֲיַעֲשֶׂה־לּוֹ אָדָם אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים:

21 לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעֵם בַּפֶּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֵם אֶת־יָדַי

וְאֶת־גְּבוּרָתִי וַיֵּדְעוּ כִּי־שְׁמִי יְהוָה: (ס)

ירמיהו 17

The sin of Judah is written With a pen
of iron, and with the point of a
diamond; It is graven upon the tablet of
their heart, And upon the horns of your
altars.

Like the symbols of their sons are their
altars, And their Asherim are by the
leafy trees, Upon the high hills.

O thou that sittest upon the mountain
in the field, I will give thy substance
and all thy treasures for a spoil, And
thy high places, because of sin,
throughout all thy borders.

And thou, even of thyself, shalt
discontinue from thy heritage That I
gave thee; And I will cause thee to serve
thine enemies In the land which thou
knowest not; For ye have kindled a fire
in My nostril, Which shall burn for ever.

Thus saith the LORD: Cursed is the
man that trusteth in man, And maketh
flesh his arm, And whose heart
departeth from the LORD.

1 חֲטָאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בְּרֹזֶל בְּצִפְּרָן
שְׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל-לֹחַ לִבָּם וּלְקַרְנוֹת
מִזְבְּחוֹתֵיכֶם:

2 כִּזְכֹּר בְּנֵיהֶם מִזְבְּחוֹתָם וְאַשְׁרֵיהֶם עַל-עֵץ רֶעֱנָן
עַל גְּבָעוֹת הַגְּבוּהוֹת:

3 הָרָרִי הַרְרִי בַשָּׂדֶה חִילָה כָּל-אוֹצְרוֹתֶיךָ לְבִזְאוֹתָם
בְּמַתְּיָךְ בְּחֲטָאת בְּכָל-גְּבוּלֶיךָ:

4 וְשִׁמְטָתָהּ וּבָךְ מִנְחָלָתָךְ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וְהַעֲבַדְתִּיךָ
אֶת-אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּ כִּי-אֵשׁ קִדְחָתָם
בְּאַפִּי עַד-עוֹלָם תִּוְקַד : (ס) to burn

5 כֹּה | אָמַר יְהוָה אֲרוּר הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם
בְּשֵׁר זֶרְעוֹ וּמִן-יְהוָה יִסּוּר לְבָבוֹ:

For he shall be like a tamarisk in the desert, And shall not see when good cometh; But shall inhabit the parched places in the wilderness, A salt land and not inhabited.

Blessed is the man that trusteth in the LORD, And whose trust the LORD is.

For he shall be as a tree planted by the waters, And that spreadeth out its roots by the river, And shall not see when heat cometh, But its foliage shall be luxuriant; And shall not be anxious in the year of drought, Neither shall cease from yielding fruit.

The heart is deceitful above all things, And it is exceeding weak—who can know it?

I the LORD search the heart, I try the reins, Even to give every man according to his ways, According to the fruit of his doings.

As the partridge that broodeth over young which she hath not brought forth, So is he that getteth riches, and not by right; In the midst of his days he shall leave them, And at his end he shall be a fool.

Thou throne of glory, on high from the beginning, Thou place of our sanctuary,

6 וְהָיָה כְּעֵרְעֵר בְּעֶרְבָה וְלֹא יֵרָאֶה כִּי־יָבֹוא טוֹב וְשָׁכֵן
a juniper
properly arid
חֲרִירִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלַחָה וְלֹא תִשָּׁב: (ס)

7 בָּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מִבְטָחוֹ :
trust

8 וְהָיָה כְּעֵץ | שְׁתוּל עַל־מַיִם וְעַל־יִבְל יִשְׁלַח
to transplant
a root
שְׁרָשָׁיו וְלֹא יֵרָא [יִרְאֶה] כִּי־יָבֹא חֹם וְהָיָה עֲלֵהוּ
to withdraw be anxious drought
רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצָּרֶת לֹא יִדָּאָג וְלֹא יִמָּישׁ מַעֲשׂוֹת פָּרִי:

9 עֵקֶב הַלֵּב מָלָל וְאָנָּשׁ הוּא מִי יֵדְעֵנוּ:
to be frail

10 אֲנִי יְהוָה חֹקֵר לֵב בַּחֲנוּ כִּלְיֹת וְלִתְתָּ לְאִישׁ
kidney to test
כְּדָרְכֹו [כְּדָרְכֵי] כְּפָרִי מַעֲלָלִיו: (ס)

11 קָרָא דָּגָר וְלֹא יֵלֵד עֹשֶׂה עֹשֶׂר וְלֹא בְמִשְׁפָּט
to brood over eggs or...

בְּחֻצֵי יָמוֹ [יָמָיו] יַעֲזֹבֵנוּ וּבְאַחֲרֵיתוֹ יִהְיֶה נָבֵל:

12 כִּפְסָא כְבוֹד מְרוֹם מְרֹאשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְשָׁנוּ:

Thou hope of Israel, the LORD! All that
forsake Thee shall be ashamed; They
that depart from Thee shall be written
in the earth, Because they have forsaken
the LORD, The fountain of living
waters. .

Heal me, O LORD, and I shall be
healed; Save me, and I shall be saved;
For Thou art my praise.

13 מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כָּל־עֹזְבֵיךָ יִבְשׁוּ יִסּוּרִי [וְסוּרִי] something waited for

בְּאֶרֶץ יִכְתְּבוּ כִּי עֹזְבֵי מְקוֹר מַיִם־חַיִּים אֶת־יְהוָה: source

(ס)

14 רְפָאֲנִי יְהוָה וְאֲרָפָא הוֹשִׁיעֲנִי וְאֹשִׁיעָה כִּי תִהְיֶה לִּי אֱתָה: 14